

INTRODUCTION.

साक्षाज्जिनाधिपतिधर्मवृषाङ्गरक्षो
जागर्ति नार्चितमना मुदि वस्तुपालः ।

The Sukṛtasankīrtana is a historical Mahākāvya describing the good deeds of Vastupāla. It consists of eleven cantos, and at the end of each canto are appended five verses composed by Amara Paṇḍita. Three out of these are eulogistic, the fourth mentions Arisumba as the author of this work and praises his poetical skill, while the fifth records the fact that these four verses are composed by Amara.

The popularity of the work. The Sukṛtasankīrtana does not seem to have been popular even among the Jains. Verses from Someśvara's Kīrtikaumudī are often found in the Prabandhakośa and Jinaharsha's Vastupālacharitra, but none from the Sukṛtasankīrtana. Bālachandra has also composed his Vaśantāvilāsa on the style of the Kīrtikaumudī.

Literature about Vastupāla. The main works about Vastupāla's history are as under.—

Contemporary.

I	Sukṛtasankīrtana.	
II	Kīrtikaumudī.	
III	Dharmābhyudaya.	}
IV	Sukṛtakīrtikālolīnī.	
V	Hamīramadāmardana.	}
VI	Vastupāla-Tejapāla
Pras'asti	
VII	Vasantavilāsa by Bālehandra.	

Udayaprabha

Jayasimha
Sūri.

Later.

- VIII Vastupālaprabandha in the Prabandhachintāmaṇi
- IX Vastupālaprabandha in the Chaturvīṃśatiprabandha.
- X Vastupālaśharitra of Jinaharsha.

The author and his religion. The author of the Sukṛtasankīrtana is Arisimha, son of Lavaṇasimha. He was a protegē of Vastupāla and we understand from the Upadeśatarangīṇī that like Someśvara, the author of the Kīrtikaumudī, he too got a *gīras* and other gifts for this work. It is not clear to what caste he belonged, whether he was a Bania or a bard. He has got the appellation *Thakkura* and this appellation was

(1) स्वसङ्कीर्तनगुणगुलपूर्वजावदातप्रतिपादककीर्तिकौमुदीसुकृतसङ्कीर्तनकाव्य-
भूषणमेशरिसिद्धयोगप्रामासाशुङ्कुलादिदानं यावज्जीवाहं दत्तम् ।

common among the Banias too. As to his religion, it is not quite certain whether he was a Jaina or a Shaiva. The fact of his bringing the spirit of Kumârapâla and making him to order Bhîma to revive the glory of Jainism speaks in favour of his being a Jaina, while his omission of salutation to Jina in the beginning of his poem and his telling us that Vastupâla's mother Kumâradevî, though a leader among those following Jainism, had faith in S'iva too, which is not mentioned by any other writer, may lead one to believe that he was a S'aiva, of course, not staunch. Jahlaṇa's Sûktimuktâvali quotes four verses of Arasi Thakkurâ², who is most probably the same as our author.

(2) अतिविपुलं कुचयुगलं रहसि करैरामृशन्मुहुर्लक्ष्म्याः ।

तदपहतं निजहृदयं जयति हरिर्हृगयमाण इव ॥

मध्येन तस्या विजितः कुशाङ्गया. पद्मानन काननबद्धवासः ।

तस्या स्वनस्तम्भतटीधियैव कुम्भौ गजानां कुपितो भिनाति ॥

दधिमघनबिलोलत्रोदग्धोषिर्दमादमदययमनज्ञो विश्वविशैकजेता ।

भवपरिभवखेदत्यक्तवाणः कृपाणभ्रमामिव दिवसादौ व्यक्तशक्तिर्नभ्याक्षिप्तः ।

कान्ताऽस्मदैवगत्या कथमपि गमितान्यन्तरालोत्थमद्वया-

ण्डुङ्गीयोङ्गीय भूयस्तच्छिखरशिखामेव तेभ्यः श्रयन्ते ।

इत्थं त्वद्वैरिनारी गिरिषु नरपते ! जंबुलम्बीकदम्ब-

भ्रान्त्या भर्तुर्वमुद्योः कथयति पुरतश्चेष्टितं पदपदानाम् ॥

Jahlaṇa's Sûktimuktâvali.

Amarachandra and his relation with Arisinha. Amarachandra is an illustrious figure in Sanskrit literature. The fame of his works was not only restricted among the Jainas, but also extended to the Brahmins among whom his works *Bālabhārata* and *Kavikalpalatā* were popular. His other available works are *Chhandoratnāvalī*, *Syādiśabdasamuchchaya* & *Padmānanda Kāvya*. The last work was composed at the request of *Koṣṭhāgārika Padma*, a *Vāyāda Bania* of *Pattan*. It is otherwise known as *Jinendracheritra*, as it gives the lives of *Tirthankaras*. The *Prabandhakosā* mentions two other works of his, *Sūktāvalī* and *Kalākalāpa*. He compared in one place in his *Bālabhārata* the braid. (वेणी) to a sword and for this he was known as *Venīkrpāṇa Amara*. Amara was the pupil of *Jinadatta Sūri* of *Vayadagachchha*, the author of the *Vivekavilasa*. *Jinadatta Sūri's* name is mentioned in this poem among the *Ācharyas* who accompanied in *Vastupāl's* pilgrimage to *Śatruñjaya*. The *Prabandhakosā* tells us that *Amarachandra* got the charm of *Siddhasārasvata* from *Kavirāja Arisimha*, pupil of *Jinadatta Sūri* and by his chanting this for twenty one days the Goddess of Learning appeared before him from the disc of the moon.

(३) पद्येनार्ययितः न धीजिनेन्द्रचरितादयम् ।

काव्यगद्यो महाकाव्यं निर्दमे निर्दमेषुः ॥ पद्मनन्द १-४१

at the midnight of the twenty-first day and gave him the boon that he would be a Siddha Kavi, honoured by all kings. The same Prabandha describes his entry into the court of Visaladeva and through him of his teacher in fine arts, Arisimha. But the Prabandhachintâmani tells us that Amarachandra had entered the court of Dholka in the time of Vastupâla and was recognised as a poet of power and note. Amarachandra does not mention in any of his published works that he was a pupil of Arisimha in fine arts but it is only clear from the works that he held Arisimha and his poetry in high esteem. The story about Amara's getting Siddhas-ârasvata charm from Arisimha and also his introduction of Arisimha into the court of Visaladeva should be accepted with much reserve. One thing is, however, clear from this that both Amara & Arisimha occupied a remarkable position in the literary court of Visaladeva. Just as Amara-chandra had composed four verses in the Sukṛta-sankīrtana, so the Sūtras of Kavikalpalatā of Amarachandra were composed partly by Arisimha and partly by Amara. Amarachandra mentions

(4) सारस्वतामृतमहार्णवपूर्णमेन्दोर्मत्वाऽरिर्सेहमुक्त्वे. कवितारहस्यम् ।

किञ्चिच्च तद्वचितात्मकृतं च किञ्चिद्वाह्यास्यते त्वरितकाव्यकृतेऽत्र सूत्रम् ॥

काव्यकल्पलतावृत्ति I-1 ।

in his *Kavikalpalatā* one more work of Arisimha, *Kavitārahasya* Amrachandra calls Arisimha in the *Sukṛtasankīrtana* as an able disputant.

Analysis of the Work The *first* canto gives the genealogy of the Chāpotkata kings Of Vanarāja it is said that he founded the city of Anahilla Pattana and that he erected there the temple of Pāñchāsara Pārśvanātha.

After him Yogarāja, Ratnāditya, Vairisimha, Kshemarāja, Chāmunda, Rāhada, & Bhūbhata successively ruled over Gujarat This list of Chāvdā kings is identical with that given in the *Sukṛtakīrtikallolīnī* of Udayaprabha In view of the concurrence of these two authorities, the statement in Krishnāju's *Ratnamālā*, which is not so old as is believed, is unreliable.

The *second* canto describes the reigns of the Chaulukya kings Mūlārāja's pilgrimage to Somes'vara every Monday is also mentioned in Bālachandra's *Vasantavilāsa* The fourth verse refers to his erection of Tripurusha Prāsāda in Anahillavāda Mūlārāja defeated Bārapa, the general of the king of Kānyakubja, and Laksha king of Cutch Vallabharāja's victory over the king of Mālvā is celebrated in verse 13th. He had the *biruda* of Jagajzampana This *biruda* is found in the *Kumārāpālāpratibodha*, *Kīrtikaumudī*, *Sukṛta-*

kirtikalloloni and Vasantavilāsa. Durlabharāja was very modest and was ashamed when his court poets compared him to Krishna. Bhīma defeated Bhoja of Dhārā. Karṇa conquered the king of Mālvā and brought home from there an image of Nīlakantha Śiva. Jayasīma conquered Barbaraka and took prisoner Yaśovarman, king of Dhārā. He had the tank called Siddhasaras dug and a high pillar of victory built. Jayasīma was very devotional towards his mother. Kumārapāla abolished the confiscation of the property of tradesmen dying without male heirs and caused Jaina temples to be built in every city. He conquered the king of Jāṅla, Arṇorāja of Śākambhari, and his general Āmbaḍa, who was a Bania, defeated and killed the Kadamba king Mallika Arjuna of the Konkaṇa. This victory of Āmbaḍa is corroborated by Bālechandra in his Vasantavilāsa. Ajayadeva generally called Ajayapāla got from the king of Śāmbhara a golden Mandapikā. Mūlarāja II, though a child, defeated the Turushkas, Mahamad Sababuddin Ghorī. Bhimadeva II was very charitable and extravagant. His kingdom was being devoured by his powerful Mandalesas, whom he was unable to control. Bhīma was thus filled with anxiety about the fate of his kingdom. One

night a glorious and splendid god, the spirit of his grand-father Kumārapāla, appeared to him in a dream and said that in order to restore order and to prevent dismemberment of the kingdom and to save the Jain faith, which was almost sinking, he should make Lavaṇaprasāda, son of Arjorāja, son of Dhavala, to whom he had given the principality of Bhīmapallī, his Sarveśvara and make his son Viradhavala his Yuvarāja. Viradhavala then requested king Bhīma to give him good counsellors. Bhīma said that there served in this realm, Chandapa fiery in splendour, of the Porvāda lineage. His son was Chandaprasāda. His son Soma, who served under Jayasimha, acknowledged no master but king Siddharāja Jayasimha, and no god but the lord of the Jinas. His son Aśvarāja who made the universe splendid with his glory made seven pilgrimages in order to escape seven hells. His wife Kumāradevi, though eminent in the Jaina religion, also had faith in Śiva. They had three sons—Malladeva, Vastupāla & Tejahpāla. Bhīma then gave Vastupāla and Tejahpāla as Viradhavala's counsellors, and said to him that his heroism, which will have sight with these two as eyes, may now trample down his enemies by driving them out. The two ministers should fulfil the message of Kumārapāla—the glorification of

the Jaina faith This account, though it materially differs from that given by Somesvara in his *Kirtikaumudī*, agrees with that in the two other contemporary works – (1) Jayasimha's *Vastupāla-Tejahpālaprasastī* & (2) Udayaprabha's *Sukṛta-kīrtikallohinī* Vastupāla's own words should have, however, more weight in this respect In the *Naraṇā rāyaṇānanda* he calls himself as the high minister of the Gurjaresvara and in its last canto he says that he accepted the dependence of the high-ministership of Bhīma, the lord of Gujarat, for the incessant occurrence of the festival of faith without any obstacle, which is sweet on account of its splendid power⁵ Bālchandra's account, however, agrees with that of Somesvara

In the *fourth* canto Arisimha says that Viradhavala with the help of his ministers conquered the earth and put down all wrong and violence Tejahpāla then requested Vastupāla to keep in mind the king's command and support the Jaina religion. Both approached their spiritual family preceptor Vijayasena Sūri of the Nāgendragachcha On this occasion the succession of the priest of this gachchha is given (1) Mahendra Sūri (2)

(5) भास्वत्प्रभावमधुराय निरन्तरायबभौत्सबन्ध्यातिकराय निरन्तराय ।

यो गुर्गरावनिमहोपतिमीमभूपमन्त्रोन्द्रतापरवशत्वमपि प्रोदे ॥ XV I35

Shânti Sûri and Amara Sûri, who received from king Jayasimha the title—" Tiger Cubs " as they had overcome proud disputants even in their infancy (4) Haribhadra Sûri (5) Vijayasena Sûri. Vijayasena Sûri explained to them the religious merits of becoming a Sanghâdhipati. Vastupâla resolved to do so.

In the *fifth* canto are described the preparations for the great pilgrimage. Narachandra Sûri of the Maladhâri gach'hha and spiritual adviser of Vastupâla on his mother's side, Jinadatta Sûri of the Vâyada gach'hha, Sânti Sûri of the Saṇḍeraka gach'hha and Vardhamâna Sûri of the Gallaka people were among the notable Âchâryas who accompanied. Mention is made of a halt at Kâsahrada, modern Kâsandra, and of the institution of a great festival in the temple of Rshabha.

In the *sixth* canto we have a conventional description of the sun-rise.

In the *seventh* canto is described the ascent of the mountain and the devotional festivities. After paying his respects to Kaparadi Yaksha, the presiding deity of the Tirtha, Vastupâla entered the main temple of Âdinâtha. The Sangha stayed on the mountain for eight days.

In the *eighth* the pilgrimage to Deva-

pattana and Mount Girnar is described. From Santrunjaya the Sangha started to Devapattana for offering worship to Somanātha. Thence it proceeded to Girnar. A camp was pitched at the foot of the mountain and a festival was held. Then follows the description of the worship of Neminātha and the festivals. Having paid homage to Ambā, the presiding deity of the Jain temples on Mt Girnar and Sām̐ba and Pradyumna who had obtained salvation here, the Sangha descended after a stay of eight days.

In the *ninth* is given a poetical description of the six seasons which the minister saw while descending.

In the *tenth* begins the return journey. The Sangha entered Vāmanasthali—the modern Vanthali, in all magnificence. When the procession reached near Dholka, not only Tejahpāla but Viradhavalā came out with citizens to receive him. For a fuller description of the pilgrimage compare the last canto of the Dharmābhyudaya and the cantos eleven and twelve of the Vasantavilāsa.

In the *eleventh* canto the author describes the temples built and restored by Vastupāla.

In Anahilavāda Pattan:—

- (1) The restoration of the temple of Pan-chāsara Pārsvanātha of Vanasthā.

In Cambay:—

- (2) The erection of a golden staff and knob on the temple of Bhîmes'a.
- (3) The erection of an Uttânpatṭa before Bhaṭṭāditya and of a golden wreath on his head.
- (4) Excavation of a well in the temple grove called Vahaka of Bhaṭṭārka.
- (5) The erection of a vestibule before the temple of the Sun-god Bakula.
- (6) The restoration of the Maṇḍapa and of the temple of Vaidyanātha.
- (7) The erection of high-walled enclosures for the sale of sour milk to avoid contamination.
- (8) The erection of two Upāśrayas.
- (9) The erection of a drinking hall with round windows on two sides.

In Dholka:—

- (10) The building of a temple of Âdinātha.
- (11) The erection of two Upāśrayas.
- (12) The restoration of the temple named Rāṇaka of Bhaṭṭārka.
- (13) The construction of a Vāpi.
- (14) The erection of a Prapā.

On the Śatruñjaya Hill:—

- (15) The erection of an Indramandapa before the temple of Âdinâtha.
- (16) The erection of the temples of Neminâtha and Stambhana Pârśvanâtha.
- (17) The erection of a statue of the Goddess of Sarasvatî.
- (18) The erection of the statues of his ancestors.
- (19) The setting up of three statues on elephants, his own, that of Tejahpâla and that of Viradhavala.
- (20) The erection of sculptures representing four summits of Mt. Girnar, Avalokana, Ambâ, Sâmba, and Pradyumna.
- (21) The preparation of a Torana before the temple of Âdinâtha.
- (22) The erection of temples of Suvrta of Broach and Mahâvira of Sâchor.
- (23) The erection of a Prsthapatta of gold and precious stones below the image of Âdinâtha.
- (24) The raising of a golden Torana.

In the vicinity of Pâlitana:—

- (25) The excavation of a large tank.

(26) The erection of an Upās'raya. . .

(27) The erection of a Prapā.

In the village of Ankevāliya:-

(28) The digging of a tank.

On Mt. Girnar:-

(29) The erection of temples of Stambhana
Pārśvanātha and Adisvara of Satruñjaya.

In Stambhana (Thāmna near Umreth):-

(30) The restoration of the temple of Pārśva-
nātha.

(31) The erection of two Prapās near the
temple of Pārśvanātha.

At Dabhoi:-

(32) The placing of golden capitals on the
temple of Vaidyanātha, as the old ones
were carried off by the king of Mālva
and also the erection of an image of
the Sun-god.

On Mount Ābu:-

(33) The building of a niche of Mallideva (in
Samvat 1278) for the religious merits of
the spirit of his elder brother Malladeva.

For fuller and more complete list of Vastu-
pāla's temples and works of piety and public utili-
ty. the reader is referred to Jinaharsha's Vastu-

The date of the composition of the work. The Sukṛtasankīrtana was written before Samvat 1287, in which year the inscriptions on Mt. Ābu are dated., and after 1278 the date of building a niche of Mallinātha on Mt. Ābu, mentioned in the present work.

Dr. Bühler contributed a very valuable and exhaustive paper, *Das Sukṛtasanikṛitana*, in the *Sitzungsberichte* of the Imperial Academy of Sciences of Vienna (Vol. CXIX, 1887) and an English translation of the German paper was published in the *Indian Antiquary* Vol. XXXI (1902) pp. 477-495. For a complete and critical study of the career of this one of the greatest minister Gujarat has ever produced, one should read the introductions to the Naranārāyaṇānanda, Vasantavilāsa and Hammīramadamardana in the Gaekwad's Oriental Series. A photo of the statutes of Vastupāla and his two wives will be found in the edition of the Naranārāyaṇānanda in the same series.

CONTENTS.

- I Introduction pp. 1-16
- II Text 1-100
- Canto I चापोत्कटवंशवर्णनः
II चौलुक्यान्वयवर्णनः
III मन्त्रिप्रकाशः
IV धर्मोपदेशनः
V सङ्क्षुब्धप्रस्थानः
VI सूर्योदयवर्णनः
VII क्षत्रजयदर्शनः
VIII नेमिदर्शनः
IX पद्मस्तुवर्णनः
X पुरप्रवेशः
XI सकलकीर्तनकीर्तनः
- III Index of names of historical personages
occurring in the poem 1-2
- IV Index of geographical names occurring
in the poem 4
-

॥ सुकृतसंकीर्तनकाव्यान्तर्गतैतिहासिकनामाक्षरानुक्रमणी ॥

नाम.	पत्रश्लोक.	नाम.	पत्रश्लोक.
अजयदेव	१८-४४.	महीमुक्	१०-५.
अनूपभूष	१८-४३.	कपर्दि	५७-१२-१६.
अमर	९-५. २०-५. २७-५. ३६-५. ४७-५. ५४-५. ६३-५. ७२-५. ८३-५. ९२-५. १००-५.	कर्णदेव	१३-२०.
अमरसूरि	३१-१९.	कालिदास	९१-१.
अम्बा	३९-१६. ७२-४४. ९६-२०.	कुमारदेवी	२५-५३.
अरिसिंह	९-४, ५. २०-४, ५. २७-४, ५. ३६-४, ५. ४७-४, ५. ५४-४, ५. ६३-४, ५. ७२-५. ८३-४, ५. ९२-५. ९९-४. १००-५.	कुमारपाल	१७-३९. २१-१३. २६-६१.
अर्जोराज	२२-१५.	क्षेमराज	७-३३.
अश्वराज	२५-५१.	चण्डप	२४-४५.
आनन्दसूरि	३१-१९.	चण्डप्रसाद	२५-४७.
आहड	८-३७.	चापोत्कट	१-१
अन्यकुञ्ज-		चामुण्डराज	७-३५. ११-८.
		चुलुक्य	२१-१५.
		चौलुक्य	१०-१.
		जगज्जम्पन	१२-१४.
		जयसिंहदेव	१४-२४.
		जात्रलेश	१७-४३. ३१-२०.
		जिनदत्त	३८-११.
		तुरष्क	१८-४६.
		तेजःपाल	२५-५६. ८५-११. ९५-१९.

नाम.	पत्रश्लोक.	नाम.	पत्रश्लोक.
दुर्लभराज	१२-१५.	मालवमूर्ति- मर्त्ता	} १२-१३, १३-१८ १४-२३, २८-३३
धवलान्नज	२१-१५.	मूलराज	
नरचन्द्र	३८-९.	यशोवर्म	१०-१, १८-४६.
नागेन्द्र	३५-४४.	योगराज	१६-३४.
नीलकण्ठ	१४-२३.	रत्नादित्य	६-२७.
नेमिनाथ	६५-१०, ६६-१२, १३, १६, ६७-१८. ७१-४४, ८४-४.	लक्ष (क- च्छप)	६-२९. } ११-६.
प्रद्युम्न	७२-४४, ९६-२०.	लवणसिंह	९२-४.
बकुल	९३-६.	लावण्यप्रसाद.	२२-२०.
वर्धर	१६ ३३.		२४-३८.
बारपदण्ड-	} १०-५.	लावण्यसिंह	७२-४.
नाथ		वनराज	१-१, ३-१०, ९२-२
महार्क	९३-५.	वर्धमानसूरि	३९-१३.
मीम	१३-१७, १९-५१.	वल्लभराज	११-१०.
मीमदेव	१८-४८.	वसन्त	} ४६-२. ९९-२.
मीमेश	९३-१.	वसन्तपाल.	२७-३.
भूमट	८-३९.	वस्तुपाल	९-१, ३, ४, १९
भोज	१३-१८.		२, ३, २०-४.
मल्लदेव	२५-५५, ९८-३४.		
मल्लिदेव	९८-३४.		
महेन्द्रसूरि	३०-१५.		

नाम.	पत्रश्लोक.	नाम.	पत्रश्लोक.
५६. २६-१, ४.		वैद्यनाथ	९३-७. ९८-३३.
२७-२. ४. २७-१.		वैरासिंह	७-३१.
२९-८. ३६-२, ३,		शङ्ख	९-३. ३६-३. ६३-
४. ४६-३. ४७-४.			३. ९९-३.
५३-३५. ५४-२,		शान्तिसूरि	३०-१७. ३९-१२.
३, ४. ६३-१, २, ३,		शान्ध	७२, ४४. ९६-२०.
४. ७२-१, २, ३,		संग्रामसिंह	२७-३. ७२-३.
४. ८२-५३. ८२-१.			८३-३.
८३-३, ४. ८५-९.		संडेरकगच्छ	३९-१२.
८६-१४, १७. ८८-		सपादलक्षप्रभु	१८-४५.
२४. ९१-१, २, ३.		सितांबर	३०-१५.
९२-४. ९८-३३,		सिद्धाधिपति	२५-५०.
१५. ९९-१, ३, ४.		सिन्धुराज	३६-३. ९२-३.
वायटगच्छ ३८-११.		सुम्रत	९६-२२.
विजयसेन-		सोम	२५-४९.
सूरि	३२-२४.	सोमनाथ	१०-३. १६-३६.
वीरघवल	२२-२४. २४-३९,		६४-३.
	४१. २६-५८, ५९,	सौमान्यय	९-२. ३६-१. ४६-१.
	६२. २८-१, ६. २९-		८७-१९. ८८-२५.
	९. ८५-१०, ११		
	८७-२२. ९२-१.	हरिमद्रसूरि	३१-२२.
	९५-१९.		

॥ सुकृतसंकीर्तनकाव्यान्तर्गतदेशनामाक्षरानुक्रमणी ॥

नाम.	पत्रश्लोक.	नाम.	पत्रश्लोक.
अणहिलपाट	२-९. ८९-३०.	भृगुपुर	९६-२२.
अणहिल पुरी	९२-२.	राणकमट्टारक	९४-१३.
अर्कपालित	९७-२९.	रैवतक	६५-११. ७०-३७. ८४-४. ९८-३१
अवलोकन	९६-२०.	वहक (वन)	९३-५.
अर्बुद	९८-३४.	वामनस्थली	८४-६.
उज्जयंत	९५-१६. ९७-३०.	विमलगिरि	५३-३४. ६२-३८.
कासहृद	३९-१६.	शत्रुञ्जय	४२-३०. ४१-३७. ५४-३५. ६२-४३. ९५-१५. ९७-३०.
गुर्जर	८८-२५.	सत्यपुर	९६-२२.
दर्भावती	९८-३३.	सिद्धसर.	१६-३५.
देवपत्तन	६४-१.	स्तम्भतीर्थ	९२-१, ३. ९९-३.
घवलकक	८४-५. ८५-८. ९४-११.	स्तम्भन	९५-१६. ९७-३०. ९८-३१.
पञ्चासर	३-१०. ९२-२.		
पादलिप्तपुर	९७-२६.		
मट्टादित्य	९३-४.		
भीमपल्ली	२२-१८.		

॥ अहम् ॥

॥ न्यायाऽम्भोनिधिश्चामद्विजयानन्दसूरिभ्यो

श्रीमदरिसिंहविरचितं

सुकृतसंकीर्तनम् ।

श्रीवेश्मविस्मयमयप्रवलप्रताप-

श्चापोत्कटान्वयवर्नकहरिर्नरेन्द्रः ।

आसीदसीमचरितः परितप्नगशु-

भालार्पिताक्षघ्निलिनो वनराजदेवः ॥१॥

यत्खड्गखण्डितविरोधिशिरोधिरक्त-

स्रोतस्विनीभिरुदधिर्विदधे सरागः ।

येनाधुनाप्यरुणतां भजतस्तदङ्ग-

सम्पर्कतोऽर्कगगिनावुद्यक्षणेपु ॥ २ ॥

निर्गत्य कोशकुहरादसिदन्दशूकः

श्यापो यथागतमगाचरितं यदीयः ।

एतेषु मा स्म विगदेष परैरितीव

रुदेषु वेक्रविवृत्तानुलीभिः ॥ ३ ॥

खड्वाङ्गसङ्गतकरस्तरवारिलग्र-

कृत्तारिमुण्डपिपतः समराङ्गणे यः ।

भालाधिरोपितहुताशनचण्डचक्षु-

राभादिभासुरविरोधिविभासुरश्रीः ॥ ४ ॥

तेने कृतान्तसमतां रसनासनाभि-

धारोद्धुरो यदसिरञ्जनमञ्जुलश्रीः ।

अन्नाय यस्य युधि दर्शनसंज्ञयैव

भिन्दन्मरीचधित किङ्करतां कृतान्तः ॥ ५ ॥

स्तब्धप्रकम्पितविलीनविवर्णगात्रैः

खिन्नैर्विभङ्गुरवस्फुरदध्रुलेशम् ।

उन्मुच्य पौरुषमवाप्य च भीरुभावम् ।

यः सेव्यते रिपुभिरुत्पुलकैः प्रसन्नः ॥ ६ ॥

आकर्ण्य तूर्णमुपकर्णयितुं च यस्य

कीर्तिं मुहुर्भुजगभीरुगणेन गीताम् ।

चक्षुःश्रवा रसवशेन दृशां निमेषो-

न्मेषक्रियामनिमेषोऽपि चकार शेषः ॥ ७ ॥

वक्रीकृते धनुषि मौक्तिकताडपत्र-

ज्योत्स्नाभ्युभारभृति पल्वलतां दधाने ।

यस्याननं विकचवारिजकल्पमन्त-

र्भेजे विहाय परराजकरान् जयश्रीः ॥ ८ ॥

श्रीमत्पुरं भुवि पुरन्दरपचनाभं

तेनादधेऽणहिलपाटकनामधेयम् ।

स्त्रीणां मुखे स्मरतपस्त्रिवनेऽजनीन्दु-
 पद्मत्रिभोरसुहृदोरपि यत्र योगः ॥ ९ ॥
 अन्तर्वसद्वनजनाद्भुतभारतो भू-
 र्मा भ्रश्यतादिति मृशं वनराजदेवः ।
 पञ्चासराह्नवपार्श्वजिनेशवेश्म-
 व्याजादिह क्षितिधरं नवमाततान ॥ १० ॥
 यस्मिन्सदैव निकृतानि निकेतनाग्र-
 जाग्रन्मणित्युतिभरैर्नितमां तमांसि ।
 आरामकालिममिषेण बहिः स्थितानि
 तानि प्रसर्प्यदरयद्हरवै रटन्ति ॥ ११ ॥
 जाड्यं जनेषु रजनीजनितं विभिन्द-
 द्रुदीपयन्नपि दिवाकरकान्तचुड्डीः ।
 जालान्तरागतकरस्तरणिर्दिवापि
 यस्मिन्नभूदनुष्टं ननु मूपकारः ॥ १२ ॥
 यस्मिन्विलाससदनेषु विलासवत्यः
 पत्युः करेऽपहृतवत्यरोत्तरीयम् ।
 रत्नप्रदीपविफलीकृतफूत्कृतस्त-
 न्नेत्रे निमील्य सुवतो दग्धेऽन्यकारम् ॥ १३ ॥
 पर्वसणे न खलु निश्चिनुते दिनेषु ।
 सूर्यं सुवर्णसुरसन्नकिरीटकुम्भैः ।
 यत्रोन्नतालयशिरःपुरयोपिटास्थै-
 नैव क्षिपापतिमपि क्षणदासु राहुः ॥ १४ ॥

सङ्कोचिताम्बुजकुलोऽपि हतार्ककान्त-
क्रीडोऽपि पीडितरथाङ्गकुटुम्बकोऽपि ।

प्रातः प्रयाति विधुरुज्ज्वल एव यत्र
सौधावनिस्खलितधामनि धामनाथे ॥ १५ ॥

रुद्धेऽपि यत्र मरुदध्वनि वारिवाहै-
लोकः सदा नियमभानुविलोकभोजी ।
पूर्वाद्रिमौलिगतमेव गृहाधिरोहा-
दकं विलोक्य लगति व्यवसायवीध्याम् ॥ १६ ॥

यत्र प्रतिक्षणविवृद्धरसातिरेक-
निष्कम्पदम्पतिकुटुम्बककैतवेन ।
रत्या सहाजनि निराममनेकमूर्त्ति-
रेकाङ्गमोहनरसः स्मृतिभूरतुप्तः ॥ १७ ॥

यत्रोच्चसांधभ्रुवि सव्यकराक्षपिण्ड-
विश्रम्भिणां गगनसिन्धुजलद्रिपानाम् ।
हुम्भान्विभूषयति भीरुगणः स्वभाल-
सिन्दूरधूलिभिरसव्यकरोद्धताभिः ॥ १८ ॥

यस्मिन्नुपर्युपरि गन्तुमशक्नुवन्तो
दूरेण स्रतुरगाः परितः स्फुरन्तः ।
उद्यैर्विशालमणिसालगतस्यविम्ब-
स्पर्द्धाश्रुनर्दिनमिति परिमाणयन्ति ॥ १९ ॥

चेद्योग्यतास्ति परिखां पित मे त्वमेहि
विन्ध्योऽप्युदश्चतु मयापि हतोर्ज्यमार्गः ।

यत्रेति केतुपटकिङ्कणिकारवैः स्वे
 वप्रो वदत्युदधिपायिनमप्यगस्तिम् ॥ २० ॥
 मन्दाकिनी वियति तुङ्गविशालसाल-
 रोधद्विधामसृमरा परितः स्फुरन्ती ।
 शङ्के सुराधिपतिनिग्रहविग्रहाय
 यत्रान्तरालपरित्वाश्रियमादधाति ॥ २१ ॥
 भुङ्गानि भूमिधरभासुरसालभित्ति-
 भागेषु मारविवराण्यभितोऽपि यत्र ।
 व्योमापगाजलगजमतिमानसीम-
 निर्मग्रदन्तहतिलक्ष्मनिभानि भान्ति ॥ २२ ॥
 यद्रत्नवेश्मपरिमार्जनिकारजोभि-
 रूर्वोऽज्झितैरुपवनावनिदोषभीत्या ।
 अभ्रंलिहो जगति यः पटुरत्नगैर्भैः
 कूटः किलाजनि जनेषु सुरत्नसानुः ॥ २३ ॥
 यस्मिन् जनाय मणिवेश्मविभाविभिन्न-
 ध्वान्तोत्करेऽपि कथयन्ति विभातभावम् ।
 लीलासरोवरसरोरुहिणीविकाश-
 सौरभ्यलुभ्यदलिनीकलकूजितानि ॥ २४ ॥
 सत्यभ्रमेण कृतकानि गृहेषु हत्वा
 हन्तव्यरूपकशतानि विशीर्णदन्तः ।

सत्यान्यपि प्रतिभयेन न तानि हन्ति

सम्प्राप्तधर्म इव यत्र विडालकोऽपि ॥ २५ ॥

यद्दानिदानमुदितेन वनीपकेन

लभ्यः प्रभूतसुकृतैः कथमप्यवाप्तः ।

छायाविभूषणपयोऽर्पणहेतुरेव

देवदुरत्नसुरभीविभवोऽपि भेजे (?) ॥ २६ ॥

तत्रावनीविभुरभूद्वनराजराज्य-

राजीवभानुररिवर्गवनीकृशानुः ।

श्रीयोगराज इति यस्य रराज पाणि-

पद्मेऽब्धिपक्षमुभगा भ्रमरीव भूमिः ॥ २७ ॥

यस्यासिधेनुफलके नवनागवह्नि-

पद्मोपमे मुखमुपेयुपि भूभुजद्वैः ।

सद्यस्करक्तरसनैरभिबीरशय्या-

माश्लिष्यते स्म जगती नवमोहनेन ॥ २८ ॥

भारं भुवो भुजभरेण वमार रत्ना-

दित्यस्ततः क्षितिपमण्डलमौलिरत्नम् ।

चण्डासिदण्डदलितोरुतरावनीभृ-

द्वंशालिविस्फुरितमौक्तिककल्पकीर्तिः ॥ २९ ॥

आदेशपत्रमिव यचरवारिदण्डं

वीक्ष्यैव दण्डधरचण्डधराधिपस्य ।

चक्रे प्रयाणक्रमरातिनरेन्द्रवर्गः

स्वर्गं प्रति त्वरितमद्भुतभीतिभावात् ॥ ३० ॥

दुर्वारवारणघटोत्कटवैरिसिंहः

श्रीवैरिसिंह इति भूदयितस्ततोऽभूत् ।

यत्कीर्त्तिकान्तिविशदेषु जगत्सु पाणि-

स्पर्शेन चन्द्रमसमाकलयन्ति ताराः ॥ ३१ ॥

प्रत्यर्थिपार्थिवगणः समराद्गणेषु

ग्रीष्मातिभीष्मतरणिद्युतिभारतुल्यैः ।

तप्तो महोभिरिव यस्य कृपाणवल्लि-

घारागृहव्यतिकरव्यसनी बभूव ॥ ३२ ॥

श्रीक्षेमराजनृपतिर्वसुधां सुधांशु-

ज्योत्स्नासमुज्ज्वलयशाः प्रशशास तस्मात् ।

यस्यासिवाल्लिरिभकुम्भविभेदलग्न-

मुक्ताफलः कुमुमिता फलिता जयेन ॥ ३३ ॥

धूमीभवद्यदसिवाल्लिरितीवतीव्रः

कोपानलः किमपि यस्य हृदि प्रदीप्तः ।

प्रत्यर्थिपार्थिवचमूरमणीसमूह-

वाष्पान्शुभिर्भृशमयं क्षमयांबभूवे ॥ ३४ ॥

विश्वप्रभुः कुतुककन्दुकितारिमुण्ड-

श्चामुण्डराज इति राजयति स्म तस्मात् ।

पूरे प्रसर्पति यदीययशस्तटिन्या

दूरादमज्जदुहुपः सह तारकाद्यैः ॥ ३५ ॥

निर्यन् पयोमयपयोविजलाद्दनान्ते

बीक्ष्याभितो जगति यस्य यशःप्रकाशम् ।

अद्यापि नापतति पारमिति प्रसर्पन्

लोकान्तशैलशिखरैः स्वलितो मुरारिः ॥ ३६ ॥

आसीदथ प्रवलशत्रुयशःशशाङ्क-

श्रीरादुराहट इति क्षितिजीवितेशः ।

निर्लोढितोऽद्भुतयदीयकलाकलापे-

र्मप्रः शशी किल तदीययशःसमुद्रे ॥ ३७ ॥

यत्कीर्त्तिमेव धवलामवलोक्य लोके

लोकोऽयमन्वहममन्यत पूर्णमासीम् ।

एतां पुनः सततमात्मनि चन्द्रचारं

पश्यन्कुहृतिथिवितर्कमवापदर्कः ॥ ३८ ॥

श्रीभूभटो रिपुभटोद्ययभेदरक्त-

म्रोलासपल्लवितखङ्गलतस्ततोऽभूत् ।

दिक्कुम्भिकुम्भमिपदिग्वनिताकुचाग्र-

क्रीडाविशृङ्खलयशा जगतीभुजङ्गः ॥ ३९ ॥

दानच्छासुरभिशीतलदिकरेणु-

लीलाचलश्रवणतालमरुत्तरङ्गैः ।

यत्कीर्त्तिमन्वहमिलाग्रविलासखिन्नां

दिग्योपितो जलधिसीमनि बीजयन्ति ॥ ४० ॥

हरहसितसितानि तानि तन्व-

घतनुतमानि जगत्रयीयशांसि ।

चिरमयमवनिं शशास भास्व-

चरतरवारिनिवारितारिवर्गः ॥ ४१ ॥

किञ्च—

दीर्घायुर्भवतादिति द्विजवरैर्ब्रह्मायुरित्यन्वहं
 वन्दीन्द्रैरजरामरेति च कुलस्त्रीभिस्त्वमाशास्यसे ।
 श्रीमन्त्रीश्वरवस्तुपाल ! किमपि ब्रूमस्तु विस्तारिणी
 कीर्तिर्नृत्यति यावदेव दिवि ते तावद्भवान्नन्दतात् ॥ १ ॥
 उद्भ्रान्तैः सहसा पिनाकचलने क्षीरार्णवोल्लङ्घना-
 ज्जङ्गलैः स्वरदूषणप्रशमनप्रारम्भसंरम्भितैः ।
 उच्चै रावणनाशभासुरतरैरेभिर्यशोभिर्वभौ
 श्रीसोमान्वयजोऽयमर्ककुलजक्षोणीधरस्पर्द्धया ॥ २ ॥
 जैनं किलैनं जगदुः शिवेऽपि
 श्रीवस्तुपालः सचिवस्तु भक्तः ।
 शङ्खाद्रुहीतैः शुचिकीर्त्तिनीरै-
 रसिस्नपद्योऽम्बरमूर्त्तिमीशम् ॥ ३ ॥
 सदा मसादोन्मुखवस्तुपाल-
 दृग्पातपीयूषरसानुकारम् ।
 अमुं प्रवन्धं प्रतिवादिदन्ति-
 सिंहोऽरिसिंहो रचयाञ्चकार ॥ ४ ॥
 प्रतिसर्गं प्रवन्वेऽस्मिन्नरिसिंहविनिर्मिते ।
 इमान्यकृत चत्वारि काव्यान्यमरपण्डितः ॥ ५ ॥
 इति श्रीसुकृतसङ्कीर्त्तननाम्नि महाकाव्ये चापोत्क-
 टान्वयवर्णनो नामः प्रथमः सर्गः ॥ १ ॥

॥ अथ द्वितीयः सर्गः ॥

पदेऽथ तस्याजनि भागिनेय-

चौलुक्यवंशार्णवपूर्णचन्द्रः ।

श्रीमूलराजः प्रतिकूलराज-

समूलनिर्मूलनवद्धमूलः ॥ १ ॥

तथाऽस्य तेजोभिररातिजाति-

रवाप तापव्यसनं वनान्ते ।

यथा हिमाम्भःकणसङ्गमङ्गे

दवस्फुलिङ्गेषु लगत्सु मेने ॥ २ ॥

सुव्यक्तभक्तिः प्रतिसोमवारं

यः सोमनाथं प्रणिपत्य वीरः ।

तद्भालनेत्रानलचन्द्रभाभि-

र्वभार तेजश्च यशश्च शुष्टम् ॥ ३ ॥

सम्पूर्णशक्तित्रयसम्भवा यः

शम्भुत्रयीर्देवगृहच्छलेन ।

कीर्तिस्त्रिधा मूर्तिमतीः पताका-

हस्तैर्नटन्तीर्घट्टयाञ्चकार ॥ ४ ॥

विजित्य यः संयति कन्यकुब्ज-

महीशुजो वारपदण्डनाथम् ।

जहार हस्तिप्रकरं कराग्र-

सूतकारसंदीपितपौरुषाग्निम् ॥ ५ ॥

न भूमृतः केऽपि यदग्रभागे

भेजुर्गुरुत्वं किल सापि मग्ना ।

अदृश्यतां यत्तरवारिवारि-

निधौ दधौ कच्छपलक्षसेना ॥ ६ ॥

स्वर्गं जिगीपुश्चरणाग्रलग्न-

मग्निं विधूय प्रवलप्रतापः ।

महो महीयानसहिष्णुरन्य-

द्विभेद भानोरपि मण्डलं यः ॥ ७ ॥

क्ष्माखण्डमाखण्डलचण्डशक्ति-

श्रामुण्डराजः प्रशशास तस्मात् ।

द्विषां मुखे क्रष्टुमभूनिवान्तः

कृतान्तबाहुर्दसिर्विवेश ॥ ८ ॥

अजस्रमस्रैर्वनपादपानां

यस्यारिनारीभिरकारि सेकः ।

सान्द्रच्छदच्छायतया महान्त-

स्ताभ्योऽपि ते प्रत्युपकुर्वते स्म ॥ ९ ॥

तस्माद्भुजङ्गेन्द्रभुजो बभूव

भूवल्लभो बल्लभराजदेवः ।

यत्कीर्त्तिदासीकृतकौमुदीन्दु-

मुखीमुखेन्दौ विशदोऽयमङ्कः ॥ १० ॥

अटन्नटव्यां यदरातिवर्गो

दरातिरेकोऽजितराजलोकः ।

रीणोऽप्यतिक्रम्य पराक्रमेण

हरीन्दरीर्मन्दिरयाञ्चकार ॥ ११ ॥

जटालमौलिर्मृगचर्मवासा

निःस्वः फलाशी वनमध्यवासी ।

अध्यायदुष्टं हृदि यं तपस्वी

सदापि रूपस्थमरातिभूषः ॥ १२ ॥

कचिन्न भङ्गोऽस्य भविष्यतीति

भाले लिपिं मालवभूमिभर्तुः ।

आरुह्य चूडामणिविम्बदम्भा-

ल्लुलोप कोपी यदसिर्जलाढ्यः ॥ १३ ॥

ऊर्ध्वस्थितारातिचमूसमूह-

प्रच्छादनोच्छृङ्खलसैन्यरेणुः ।

यो धैर्यधुर्यो जगति द्वितीयां

दधौ जगज्जम्पन इत्यभिरुचाम् ॥ १४ ॥

अभूदथ न्यायपरः परस्त्री-

सुदुर्लभो दुर्लभराजराजः ।

यः कृष्णसाम्ये कथितः कवीन्द्रै-

र्विचिन्त्य गोपीचरितं ललज्जे ॥ १५ ॥

तमीदिने व्यत्ययतो वितेनु-

र्थद्वैरिणः प्राप्य मैहीधरन्ध्रम् ।

तदौषधीदीपितमाप्रदोषा-

त्तयिस्रमिश्रं पुनराग्रभावात् ॥ १६ ॥

अयावनीशोऽजनि शौर्यसीमा

भीमाभिधो येन युधि द्विपन्तः ।

श्रीभीम ! रक्षेति हरं स्मरन्तः

स्वध्यानबुद्ध्या मुदितेन मुक्ताः ॥ १७ ॥

वित्रस्पतो मालवभूमिभर्तु-

भ्रष्टेऽशुके गुप्तधृतत्रपस्य ।

यत्सैन्यधूलीभिरदृश्यवक्रा-

म्भोजस्य भोजस्य हृदा न दीर्णम् ॥ १८ ॥

सर्वत्र सञ्चारिषु यचरेषु

चरन्नरण्येऽरिनरेन्द्रवर्गः ।

दरेण नश्यल्लघुकन्दरेऽपि

गुणाय काश्यं गणयांवभूवे ॥ १९ ॥

श्रीकर्णदेवोऽय नृपस्त्रिलोक-

विलोकनीयद्युतिराशिरासीत् ।

यं वीक्ष्य नारीहृदयैकवासोऽ-

धिकं ह्रियाभून्मदनोऽप्यनङ्गः ॥ २० ॥

पूजासु पाणिस्थितपुष्पमाल-

मालोक्यन् यं पुरतः पुरारिः ।

क्रुद्धोऽपि पुष्पायुधयुद्धबुद्ध्या

भजे भवानीहसितः प्रसत्तिम् ॥ २१ ॥

सम्पालयन्तो यदरीन् दरीषु

स्फुटं कुडुम्बित्वगतान् गिरीन्द्राः ।

अद्यापि दीप्तौषधिदीपदीप्ताः

क्षपां सशङ्काः क्षपयन्ति शङ्के ॥ २२ ॥

जित्वा बलैर्मालवभूमिपाल-

मानीतवान् यः किल नीलकण्ठम् ।

तन्मूर्ध्नि सिन्धुप्रायिताध्वसंख्यं

प्रेषीद्यशः स्वं भुवनत्रयेऽपि ॥ २३ ॥

बभार भूभारमथो जयश्री-

निकेतनं श्रीजयसिंहदेवः ।

भाले रराज प्रतिराजकस्य

राज्यप्रतिष्ठातिलको यदङ्कः ॥ २४ ॥

यत्र क्षितिं रक्षति काङ्क्षति स्म

धारा न धाराधरधोरणीनाम् ।

न वैरिदृग्वारिनदीकदम्बै-

र्नदीर्नदीभातृक एव लोकः ॥ २५ ॥

उद्दामदानप्रसरस्य यस्य

लसद्यशोदुग्धपयोधिमध्ये ।

कल्पद्रुचिन्तामणिनामधेनु-

यशोभिरासाद्यत मौक्तिकत्वम् ॥ २६ ॥

सवार्द्धिमुर्वीमपि ये भुजेना-

न्वहं बहन्तः क्षितिपा न खिन्नाः ।
 स्मालेशजैर्मूर्ध्नि घटैः क तेषां
 खेदोऽस्तु यद्द्वारि सवारिलेशैः ॥ २७ ॥
 युग्मेन यस्यासिलता प्रताप-
 कीर्त्ती प्रमूयाऽरमयत्कृतार्था ।
 उच्चै रवीन्दुद्विकन्दुकश्री-
 शिल्पे बलान्दोलिनि विश्वतल्पे ॥ २८ ॥
 घृता चिरं या हृदये निरस्ता
 सा कालिका यज्जनितप्रसर्त्या ।
 बिलप्रहिज्जीरकिणच्छलेन
 स्यातुं पपात द्विपतां पदेषु ॥ २९ ॥
 यस्य द्विपां कण्टककूटकोटि-
 क्षतानि कान्तारजुपां तनूषु ।
 नव्यानि नित्यं भृशमापुराप-
 न्नाद्गनासङ्गनखाङ्कशोभाम् ॥ ३० ॥
 इष्टैः स्मृतेरप्यपरैः प्रकृष्टै-
 ररक्षिता यस्य युधि क्षतेभ्यः ।
 त्रस्ताः श्वसन्तो रिपवः समस्ता
 व्यस्तारयन्नास्तिकदृष्टिष्टिम् ॥ ३१ ॥
 अपि द्विपः प्रागकृतप्रदारा-
 नभिन्दतामात्मचमूभटानाम् ।
 स्पर्शेन घृतानपि यस्तुरङ्गान्

गङ्गाम्भसि क्षालयति स्म कीर्त्यै ॥ ३२ ॥
 यः सञ्चरन्वर्वरखेचरस्य
 स्कन्धाधिरूढो रचयाञ्चकार ।
 मुखश्रिया सेन्दु दिवापि देह-
 द्योतेन दीपापि नभः सभानु ॥ ३३ ॥
 यदीयकारागृहमाप्य धारा-
 पतिर्यशोवर्मनृपः सिपेवे ।
 कर्मैः सदा वाष्पययोभिरुष्ण-
 भ्रासैश्च कालत्रयमेककालम् ॥ ३४ ॥
 यत्कारितं सिद्धसरः सरस्व-
 त्पातापि पातुं घटभूरशक्तः ।
 न प्राग्यशोभद्भयादुपैति
 छलैश्च विन्ध्याचलहृदिरक्षा ॥ ३५ ॥
 श्रीसोमनाथोऽपि कृपकपात्रं
 यं मातृभक्त्यैकशुचिं विलोकय ।
 दक्षप्रनुव्रजगिरिच्छिन्नादि-
 पापोर्मिनिर्मुक्तममन्यत स्वम् ॥ ३६ ॥
 विश्वं जगद्येन विजित्य कीर्ति-
 स्तम्भस्तथा कोऽपि महानकारि ।
 यथा हिमाद्रेरिव यस्य मूर्ध्नि
 नभोऽनर्दा पेतुपदं प्रपेदे ॥ ३७ ॥
 र्त्नागारगुण्जाननायकस्य

सुकृतसंकीर्तनम् ।

यशःकुमारस्य कथाप्रयाभिः ।
 विलज्जितो यः सततं द्विजेन्द्र-
 स्थानप्रदानव्यसनी नरेन्द्रः ॥ ३८ ॥
 तन्वत्यथाहर्गमनं सुधामृत-
 सुधालिगोष्ठीरसवञ्चितेऽस्मिन् ।
 कुमारपालः किल भूमिपालः
 श्रियं मुपोप द्विपतां सरोपः ॥ ३९ ॥
 हठाद्धरन्तं श्रियमञ्जिनीनां
 राजानमस्ते सति धामनाथे ।
 यशोभट्टैर्यः प्रकटैर्न्यकार्पी-
 दभर्तृरुस्त्रीधनमुक्तिधन्यः ॥ ४० ॥
 भृगोः सुतेनेव जिनस्य धर्म-
 मुल्लास्य येन स्मितमार्गणेन ।
 क्षतक्षमामृन्मववर्त्मनैव
 हंसैरिवाशोभि जगदशोभिः ॥ ४१ ॥
 सितांशुना कीर्त्तिविनिर्जितेन
 ज्योत्स्नाततिर्दोऽकनिकीकृतेव ।
 न्यसेपि येनानुपुरं विहार-
 च्छलेन हर्षैरवर्षहेतुः ॥ ४२ ॥
 युधि स्वयं यः किल जाङ्गलेशे
 बली विजिग्ये किमु चित्रमत्र ।

अनूपभूपो वणिजापि यस्य

यतो जितः कौङ्कणचक्रवर्त्ती ॥ ४३ ॥

अथोरुयामाऽजयदेवनामा

ररक्ष दक्षः क्षितिमक्षतौजाः ।

न केऽपि काराकुहरेऽप्यरण्य-

देशेऽपि नो यस्य ममृद्धिपन्तः ॥ ४४ ॥

सपादलक्षमश्रुणा प्रदत्ता

रौक्मी यभौ मण्डपिका सभायाम् ।

सेवागतो मेरुरिव स्थिरत्व-

जितो भृशं यस्य कृशप्रतापः ॥ ४५ ॥

तदङ्गजो दिग्गजदन्तशय्या-

विश्रान्तकीर्तिः किल मूलराजः ।

तुरष्कशीर्षाणि शिशुर्जयश्री-

लताफलानीव लसन्नगृह्णात् ॥ ४६ ॥

यस्मिन् सदोच्चैःशिरसि प्रतीची-

महीमृति स्फारवलाम्बुराशौ ।

अस्तं समस्तारियशःशशाङ्क-

प्रतापचण्डद्युतिमण्डलाभ्याम् ॥ ४७ ॥

श्रीभीमदेवोऽस्ति निर्गलग्र-

भुजार्गलग्रस्तसमस्तशत्रुः ।

विभ्रत्करे भूवलयं पयोऽधि-

बेलामिलन्याक्तिकमस्य बन्धुः ॥ ४८ ॥

आजन्मसन्न द्युसदां मदेक-

क्षणप्रदानात् क्षयमेष मा गात् ।

इति स्मरन् यः कनकानि दातु-

मुन्मूलयामास न हेमशैलम् ॥ ४९ ॥

यद्दानमश्रावि सदानुभूत-

मेवार्थिभिर्गीतिषु खेचरीणाम् ।

विलासहेमाद्रिषु मेरुपाद-

धियागतानां स्वगृहोपकण्ठे ॥ ५० ॥

सततविततदानक्षीणानिःशेषलक्ष्मी-

रितसितरुचिकीर्तिर्भीमभूमीमुजङ्गः ।

चलकवलितभूमीमण्डलो मण्डलेशै-

थिरमुपचितचिन्ताचान्तचिन्तान्तरोऽभूत् ॥ ५१ ॥

किञ्च—

स्वर्धेतुशाखिमणयः ! किमु यूयमेवं

लीनाः सुराचलशिलासु विसंस्थुलासु ।

भूमिं विभूषयत कोऽपि न याचते वः

श्रीवस्तुपालसचिवस्तु सनातनायुः ॥ १ ॥

श्रीवस्तुपालसचिवस्तुतिनित्यरक्तान्

पुंसस्तथाऽत्यजदकिञ्चनता विरक्ता ।

मन्दैव दैववचसापि यया प्रयाति

न प्रातिवेद्यिकनिकेतमुखेऽपि तेषाम् ॥ २ ॥

श्रीवस्तुपालाभिधमग्निभर्तु-

धूर्ध्रदलेखेव तमालनीला ।
 अभ्युल्लसन्ती जलराशिसीमि
 रिषुप्रतापानलशान्तयेऽभूत् ॥ ३ ॥
 एनं प्रबन्धमयमुद्धुरवादिदृन्द-
 वकारविन्दरजनीरमणोऽरिसिंहः ।
 श्रीवस्तुपालचरितामृतसिन्धुवीचि-
 संवावदूकमुचितं रचयाञ्चकार ॥ ४ ॥
 प्रतिसर्गं प्रबन्धेऽस्मिन्नरिसिंहविनिर्मिते ।
 इमान्यकृत चत्वारि काव्यान्यमरपाण्डितः ॥ ५ ॥
 इति सुकृतसंकीर्तननाम्नि महाकाव्ये चौलुक्या-
 न्वयवर्णनो नाम द्वितीयः सर्गः ॥ २ ॥

॥ अथ तृतीयः सर्गः ॥

अथादर्शि निशाशेषे कृशाशेषविभूतिनर ।
 स्वप्ने कदापि भूपेन कोऽपि श्रीभासुरः सुरः ॥ १ ॥
 धान्या धर्तुं न शक्योऽयमित्यद्विषितलमीयुषः ।
 वासुकेः फणवद्विभ्रन्नखरव्रजुपोऽङ्गुलीः ॥ २ ॥
 हारान्तपद्मरागस्य प्रभारागमिवाद्भुतम् ।
 अधः परिदधद्वासः कान्तादृक्कोणशोणरूक् ॥ ३ ॥
 कराग्ररोपणाग्नीतैरसमानैः समानताम् ।

लज्जितानूर्मिकारवैनखान् दधदधोमुखान् ॥ ४ ॥
 सेवकेषु दृढद्वेषिजये (जयं) दातुमिवावहन् ।
 सुरचापचयं दोर्भ्यां रत्नकङ्कणकान्तिजम् ॥ ५ ॥
 प्रज्वलन्मणिकेयूरप्रभापूरच्छलादयम् ।
 भुजोष्मार्विष्मदुत्तालज्वालाजालमुदञ्चयन् ॥ ६ ॥
 लावण्यामृतपूर्णास्यस्यन्दिबिन्दुकदम्बवत् ।
 कलयञ्जुरासि व्यक्तं हारमुक्ताकलापकम् ॥ ७ ॥
 हृद्दर्चिनः प्रसादस्य प्रासादस्याद्भुतश्रियाम् ।
 वैजयन्तीमिवाविभ्रदास्ये शुभ्रां स्मितद्युतिम् ॥ ८ ॥
 कपोलयोरिवामान्तीः कान्तीरावर्त्य पिण्डिताः ।
 दधानः कर्णयोः स्वर्णकर्णिकायुगलच्छंलात् ॥ ९ ॥
 परितः स्फुरितज्योतिर्जटापटलपेगलम् ।
 मौलौ नीलमणिं विभ्रत्केगवल्यादिकन्दवत् ॥ १० ॥
 विहरच्चिकुरज्योतिर्झलत्कारोर्मिकोमलाः ।
 दधदध्मिष्टमाल्पान्तभ्रान्तभ्रमरधोरणीः ॥ ११ ॥
 अथ पृथ्वीपतिं प्रीतिलताकन्दमिवात्मनः ।
 वचनामृतवीचीभिर्देवोऽसावित्यसिञ्चत ॥ १२ ॥
 राजा कुमारपालोऽर्हद्धर्माप्तस्वर्गवैभवः ।
 प्राप्तः पितामहस्तेऽहं स्नेहं दुस्ये दधत्त्वयि ॥ १३ ॥
 सदर्पमर्पयिष्यामि तवाहं राज्यवाहकम् ।
 वत्स ! विद्योत्स्यसे तेन पवनेनेव पावकः ॥ १४ ॥
 जुलुक्पकुलकान्तारगजः श्रीववलाङ्गजः ।

रिपुसर्पसुपर्णोऽभूदर्णोराजमहीभुजः ॥ १५ ॥

यद्भयप्रभवस्वेदपयःपरिचयैरिव ।

राज्यश्रोलिपयो लुप्ता भालेषु प्रतिभूमृताम् ॥ १६ ॥

युधि व्यभासि यस्यासिर्जयश्रीनाटिकानटः ।

पारिपार्श्वकवत्पार्श्ववर्तिना समवर्तिना ॥ १७ ॥

मयासौ विक्रमाक्रीतमनसा घनसाहसः ।

अकारि कारणं श्रीणां भीमपल्लीपुरप्रभुः ॥ १८ ॥

दुष्टामात्यनिपिद्धस्य येनाकल्पि बलीयसा ।

राज्यं ते मत्प्रसादानामनृणीकारकारणम् ॥ १९ ॥

सुतस्तस्यास्ति लावण्यप्रसादो युधि यद्भुजः ।

असिं जिहामिवाकृष्य रिपुग्रासाय सर्पति ॥ २० ॥

युद्धमार्गेषु यस्यासिः प्रतापप्रसरोष्मलः ।

अतीवारियशोवारि पायं पायं न निर्ववा ॥ २१ ॥

प्रतापतापिता यस्य निमज्ज्यासिजले द्विपः ।

भीताः शीतादिवासेदुः सद्यश्चण्डांशुमण्डलम् ॥ २२ ॥

सर्वेश्वरममुं कुर्वन्नुर्वीमण्डलमण्डनम् ।

भविष्यसि श्रियो भर्ता मुखाम्भोधिचतुर्भुजः ॥ २३ ॥

अस्पास्ति च मुतो वीरधवलः प्रधानाय यः ।

भार्गवस्य पुनः सत्रसयसन्धां समीहते ॥ २४ ॥

ध्रुवमारोपितां यस्य युधि वीक्ष्याधिराश्रियम् ।

सुवि भ्रष्टं द्विपां चापः सज्जितरपि लज्जितः ॥ २५ ॥

यं विलोचयातुलं विश्वे दानेन च पलेन च ।

पश्यत्युपेन्द्रमिन्द्रोऽपि श्वभ्रोत्थितशलिभ्रमात् ॥ २६ ॥

रिपुभूषणिरोरव्रीभूतप्रमनरात्विये ।

दत्त्वास्मै दोष्यते यांरराज्यं राज्यं चिरं दुरु ॥ २७ ॥

किञ्च स्वःसीम्नि येनाहमनारतगनिः कृतः ।

तं कयाञ्चित्कर्त्ता जैनं धर्मं मज्जनमुद्धर ॥ २८ ॥

इति श्रुत्वा नृपः स्मित्वा लग्नस्तत्पदपन्नयोः ।

ग्रहीतुमिह पाणिभ्यां पप्रयासापिव श्रियम् (१) ॥ २९ ॥

प्रसादमादरस्तम्य मूर्तिं देवोऽप्यघात्स्वम् ।

कमलं कमलागेदमिह स्नेहयनंरदः ॥ ३० ॥

प्रातस्तूर्पस्वने शूर्पोदषणंसिनि शृङ्गुजः ।

निद्रा नेत्राञ्जमुद्राहृदय गात्रिरिरात्रजत् ॥ ३१ ॥

अथ विम्लिहन्तश्चा मदीपो द्रीपद्रीधितिः ।

सासादेयः विन्हास्तीनि मंशु परंद्मन्यजत् ॥ ३२ ॥

अथानशुमणिमन्मभ्रभरिष्णुमर्भा सभाम् ।

अभनद्भुजहोऽप्यं हनमाभानिसत्रियः ॥ ३३ ॥

ततः सिनिपतेरम्य प्रेतापेनेर निर्जितः ।

आगत्य मानराज्यानं भानुर्भुगमदीहजत् ॥ ३४ ॥

सुरग्नः मयनापाप्रिष्कुलिहा इव गंमादि ।

मन्दलेना प्यरोरयन्न सेताचलः सिनीसित्तः ॥ ३५ ॥

राजा दृग्भ्यां मुधाकुम्भसदृग्भ्यामभ्यसिञ्चत ।
 देवादिष्टौ पितृसुतौ सर्वेश्वरपदे हृदा ॥ ३६ ॥
 अभापिष्ट सभाशिष्टसमक्षमथ पार्थिवः ।
 प्रसादसान्द्रलावण्यप्रसादाय मुदा वचः ॥ ३७ ॥
 अस्मिन् कृतोऽस्मि राज्ये त्वत्पित्रा विव्रासितद्विषा ।
 विध्यायन्तीमिमां भूतिमुद्गावयतु तद्भवान् ॥ ३८ ॥
 गृहाण विग्रहोदग्रसर्वेश्वरपदं मम ।
 युवराजोऽस्तु मे वीरधवलो धवलो गुणैः ॥ ३९ ॥
 प्रार्थितौ प्रार्थनीयेऽर्थे प्रार्थनीयेन भूमृताः ।
 देवादेशः प्रमाणं नौ तावूचतुरिदं मुदा ॥ ४० ॥
 पाणी संपुट्य रुन्धानो लोलां भृङ्गीमिव श्रियम् ।
 पुनर्व्यजिज्ञपद्भीरधवलो धरणीधवम् ॥ ४१ ॥
 न मे स्वामिन्नमात्योऽस्ति यं विना विक्रमी हरिः ।
 अब्दे शब्दोद्धुरे कुम्भभ्रान्त्योत्प्लुत्य पतत्यधः ॥ ४२ ॥
 दक्षः शस्त्रे च शस्त्रे च धने च प्रधने च यः ।
 तममात्यं ममात्यन्तगुणप्रगुणमर्पय ॥ ४३ ॥
 इति लक्ष्मीलतोलासमुधया तद्विरा चिरम् ।
 प्रीतः किञ्चिद्विचिन्त्यान्तर्जगाद् जगतीपतिः ॥ ४४ ॥
 पुरा प्राग्वाटवंशाग्रजाग्रत्कीर्त्तिलताततिः ।
 राज्येऽस्मिन्महसा चण्डश्चण्डपः सचिवोऽभवत् ॥ ४५ ॥
 क्षीरोदसोदरो यस्य यशोराशिर्निशाकरम्

भ्रातृव्योऽयमिति स्वर्गिभुक्तिभीतमगोपयत् ॥ ४६ ॥

तद्भूषण्डप्रसादाख्यो दाक्षदाक्षिण्यभूरभूत् ।

शृङ्गन्ति यद्गुणान् दक्षा लक्ष्यन्ते न च तेषु ते ॥ ४७ ॥

दासः कैलासभूमीभृद्भुजिष्यो भुजगेश्वरः ।

किङ्करः शङ्करोत्तंसशशी यद्यशसामभूत् ॥ ४८ ॥

कीर्तिकलोलितव्योमा सोमाख्यस्तत्सूतोऽजनि ।

न्यतिष्ठन्नार्थिनो नार्था यस्मिन् यच्छति वाञ्छितम् ॥ ४९ ॥

अस्यासीत्कोऽपि न स्वामी सिद्धाधिपतिना विना ।

विना जिनाधिपेनाभूद्यस्य देवोऽपि कोऽपि नो ॥ ५० ॥

तद्भूः कीर्तिभरेश्वराजो विश्वमराजयत् ।

तीर्थयात्रा व्यधात्सप्त यः सप्तनरकच्छिदे ॥ ५१ ॥

त्रैलोक्यादुत्तमं वीक्ष्य यं मातापितृभक्तिभिः ।

भक्तये स्पृहयेन्मातापितृभ्यामात्मभूरपि ॥ ५२ ॥

आसीत्कुमारदेवीति प्रीतिभूरस्य बल्लभा ।

या जैनधर्मधुर्यापि गौरीवल्लभभक्तिभाक् ॥ ५३ ॥

तयोस्त्रयोऽभवन् पुत्रा रिपुत्रासकरौजसः ।

यत्कीर्त्तिभिर्द्वितीयेन त्रिस्रोताः समजन्यत ॥ ५४ ॥

प्रथमः प्रथितस्तेषां मल्लदेवो धियांनिधिः ।

स्वाराज्ये गुरुबुद्धीनां स्वराज्यमतनिष्ठ यः ॥ ५५ ॥

धीमानास्तेऽनुजस्तस्य वस्तुपालः कलास्पदम् ।

अनुजेनान्वहं तेजःपालेनाराधितक्रमः ॥ ५६ ॥

इमौ ग्रन्थाब्धिमन्थानो पन्थानौ श्रीसमागमे ।
 तुभ्यं सपर्ययिष्यामि मन्त्रिणौ तौ तु मित्रयोः (१) ॥५७॥
 इत्युक्त्वा मुदिते वीरधवलेऽसौ धराधवः ।
 आहूय तौ स्वयं प्राह नमन्मौली सहोदरौ ॥ ५८ ॥
 युवां नरेन्द्रन्यापारपारावारैकपारगौ ।
 कुरुतां मन्त्रितां वीरधवलस्य मदाकृतेः ॥ ५९ ॥
 युवाभ्यामेव नेत्राभ्यां चक्षुष्मानस्य विक्रमः ।
 आलोक्यालोक्य निःशेषानपि द्विष्टान् पितृ मे ॥ ६० ॥

किञ्च प्रपञ्चय तमेव युवां जिनेन्द्र-
 धर्मं जिनेन्द्रपदपद्मयुगद्विरेफौ ।
 स्वप्नावलोकितनृपालकुमारपाल-
 संदिष्टमिष्टममेतदवश्यकार्थम् ॥ ६१ ॥

आस्थानमण्डपशिरःप्रतिशब्ददम्भा-
 त्केनाप्यदृष्टमरुतानुमतो हि तेन ।
 शिक्षामिति क्षितिपतिः स तदा प्रदाय
 वीराय वीरधवलाय मुदार्पयत्तौ ॥ ६२ ॥

किञ्च—

कल्पान्तेषु यशोभरे तव हरिर्दुग्धाब्धियासस्त्रयं
 मार्तण्डस्त्रिदिवापगारयपयःस्नानोत्सवं लप्स्यते ।
 'मिथ्योक्तिः कवितेति नात्र वचसि श्रद्धास्ति चेत्तच्चिरं
 नन्द श्रीस्तुतवस्तुपाल । भवतु मृत्युक्षमेतच्च ॥१॥
 शस्त्रविस्तृतिपरः परं परो

रक्षति क्षितिमिमामरातितः ।

वस्तुपालसचिवस्तु पालय—

त्येष देवगुरुवन्मनीषया ॥ २ ॥

संग्रामसिंहकुयशोभरभृङ्गभङ्गि—

भास्वद्यशःकुसुमसौरभसंभृताशः ।

वाग्वैभवेन किल कोकिलकोमलेन

शश्वदसन्त इव भासि वसन्तपाल ! ॥ ३ ॥

श्रीवस्तुपालस्य यशस्तरङ्ग—

पूरैः परीतं परितोऽरिसिंहः ।

व्यधत्त दुग्धाब्धिमिव प्रवन्ध—

मधुं समुद्भूतरसप्रशस्यम् ॥ ४ ॥

प्रतिसर्गं प्रवन्धेऽस्मिन्नरिसिंहविनिमित्ते ।

इमान्यकृत चत्वारि काव्यान्यमरपण्डितः ॥ ५ ॥

॥ इति सुकृतसंकीर्तननाम्नि महाकाव्ये मन्त्रिप्रकाशो
नाम तृतीयः सर्गः ॥ ३ ॥

॥ अथ चतुर्थः सर्गः ॥

वस्तुपालसचिवेन्द्रशेखरी—

सम्मुखः पुरुषपौरुषोदधिः ।

मेदिनीमजयदन्धिमेखला—

मेघ वीरधवलोज्ज्वल दुर्द्धरः ॥ १ ॥

तन्महामतिरकम्पसङ्कटे

कण्टकालिरहिते हितः सताम् ।

न्यायवर्त्मनि सभे समन्ततः

सम्मदेन समचीचरत्यजाः ॥ २ ॥

कस्यचिद्धरणिमण्डलच्युते

कुण्डलेऽपि मणिराजिराजिते ।

शङ्कयेव भृशमाशुशुसणेः

कोऽपि न क्षिपति पाणिपङ्कजम् ॥ ३ ॥

ऋद्धिद्विद्विद्विशदेषु सर्वदा

देशवासिषु जनेषु मानिषु ।

दीयमानमपि नाददीत य-

त्कोऽपि तस्करकथा ततः कुतः ॥ ४ ॥

सर्वथाप्यसति याचके कचि-

त्कोऽपि किञ्चिदपि न प्रयच्छति ।

कौतुकात्कविभिरेव वर्ण्यते

दानवानिति महाधनो जनः ॥ ५ ॥

एतदाननविलासि पालय-

त्याशु वीरधवलादपि द्विषः ।

आप्तगौरवमिति च्युतं क्षिते-

र्नैव कथिदुदपाट्यचृणम् ॥ ६ ॥

नित्यचैत्यवृत्तुकावलोकन-

त्सीम्नि वर्षति विशेषहर्षितः ॥ १२ ॥

इत्थमद्भुतविभूतिभूरभू-

देव ! देशजनतां जयात्तव ।

जैनधर्मपरिवर्धनोचितं

तन्महीरमणशासनं स्मर ॥ १३ ॥

चान्धवस्य सुरसिन्धुबन्धुरां

भारतीमिति निशम्य संपदी ।

आह किंचन विचिन्त्य चातुरी-

रोचितः सचिवचक्रशेखरः ॥ १४ ॥

आत्मगोत्रगुरवः पुराऽभवन्

विश्रुता भुवि महेन्द्रमूरयः ।

यैः सिताम्बरवरैः सिताम्बरं

निर्ममे जगदमेषकीर्त्तिभिः ॥ १५ ॥

यैरजीयत जगत्रयीजयी

मन्मथोऽयमिदमद्भुतं न नः ।

यद्भुवापि यशसा यतो जितः

कामजिन्मुकुटकुट्टिमः शशी ॥ १६ ॥

शान्तिसूरिरय तत्पदश्रियोऽ-

लङ्कृतिः कृतिषु शेखरोऽभवत् ।

उद्धृणन्ति मरुतोऽपि यद्गुणान्

विष्मृतामृतरसा रसाधिकम् ॥ १७ ॥

न प्रवेष्टुमिह मन्यथो यथाऽ-

नङ्गतामपि गतः क्षमोऽभवत् ॥ २३ ॥

सन्ति संप्रति तदीयशासने

सूरयो विजयसेनसूरयः ।

उज्झितो जगति यैर्महास्त्रव-

न्मन्यथोऽपि भवभेदकोऽभवत् ॥ २४ ॥

सर्वतोमुखतपोहुताशनै-

र्यैर्हुतः स्मर इति क विस्मयः ।

निर्जितः पुरजिता पुरा यतो

नेत्रमात्रतुलिताग्निनापि सः ॥ २५ ॥

गम्यते तयनरम्यतेजस-

स्तस्य बन्दनविधित्सया गुरोः ।

देशनां समधिगम्य तन्मुखा-

द्धर्मकर्मणि निधीयते मनः ॥ २६ ॥

इत्युदीर्य मतिभासुरः पुर-

स्कृत्य कृत्यविदसौ सहोदरम् ।

कम्पयन् कलियुगं मनोरथै-

राससाद वसतिं मुनीशितुः ॥ २७ ॥

द्वारमध्यमविशन्निपेधिरा-

मुद्गिरन् गुरुपवेक्ष्य तत्पुरः ।

चाप्पखट्वायनः पदे पदे

सम्पदेन घनगद्गदोऽस्त्वलम् ॥ २८ ॥

न प्रवेष्टुमिह मन्मथो यथाऽ-

नङ्गतामपि गतः समोऽभवत् ॥ २३ ॥

सन्ति संप्रति तदीयशासने

सूरयो विजयसेनसूरयः ।

उज्झितो जगति यैर्महास्त्रव-

न्मन्मथोऽपि भवभेदकोऽभवत् ॥ २४ ॥

सर्वतोमुखतपोहुताशनै-

र्यैर्हुतः स्मर इति क विस्मयः ।

निर्जितः पुरजिता पुरा यतो

नेत्रमात्रतुलिताग्निनापि सः ॥ २५ ॥

गम्यते तपनरम्यतेजस-

स्तस्य वन्दनविधित्सया गुरोः ।

देशनां समधिगम्य तन्मुखा-

द्धर्मकर्मणि निधीयते मनः ॥ २६ ॥

इत्युदीर्य मतिभासुरः पुर-

स्कृत्य कृत्यविदसौ सहोदरम् ।

कम्पयन् कलियुगं मनोरथै-

राससाद वसतिं मुनीशितुः ॥ २७ ॥

द्वारमध्यमविशन्निपेधिका-

मुद्गिरन् गुरुमवेक्ष्य तत्पुरः ।

चाप्पखट्वायनः पदे पदे

सम्पदेन घनगद्गदोऽस्वलत् ॥ २८ ॥

तां पुनर्विजयते प्रभावना
 सा तु संपदि सुखेन साध्यते ॥ ३४ ॥
 अस्थिराः करभिका इव त्रियः
 पातयन्ति नरकावटे नरम् ।
 कश्चिदेव निपुणं नियोजकं
 लङ्घयन्ति विकटां भवाटवीम् ॥ ३५ ॥
 श्रावकत्वममलं कुलं कला-
 चक्रबालमपि कश्चिदुद्रहन् ।
 संपदा ललनयेव लोलया
 पीतमग्न इव मोहते जनः ॥ ३६ ॥
 श्रीलता शुचितरेषु रोपिता
 स्थानकेषु समये यथाविधि ।
 पुष्पिताद्भुततरैर्यशोभरै-
 राशु पुण्यफलहेतवे भवेत् ॥ ३७ ॥
 न स्थिराः कचन यान्ति खण्डशः
 संभिलन्ति रसवत्कथञ्चन ।
 संपदः प्रकटितप्रभावनाः
 कस्यचिद्यदि भवन्ति सिद्धये ॥ ३८ ॥
 पावयन्ति परिकल्पभावना-
 दानशीलतपसः स्वमेव तत् ।
 विश्वशासनविराशदीपिकां
 व्यातनोति विरलः प्रभावनाम् ॥ ३९ ॥

किञ्च—

वितन्वाते विश्वाङ्गणसदसि यावत्तव यशः-

प्रतापाभ्यामभ्युद्धांसितरुचिवादं विधुरवी ।

भज स्थैर्यं सोमान्वयतिलक ! तावत्क सुकृतैः

कृतैर्लभ्यः सभ्यस्त्वमिह गुणदोषैकनिरूपः ॥ १ ॥

ईदृक्कश्चिद्विपाश्चिज्जनमनसि चमत्कारकारी पुरापि

क्वापि प्रापि प्रयुद्धे वसुमति सुमतिर्वस्तुपालस्य तुल्यः ।

येन क्षीरार्णवार्णश्चयसिचयजुषः सिद्धसिन्धूत्तरीय-

श्रीविस्तारोत्तराया व्यरचि शुभरुचिः कीर्त्तिभिः कञ्चुकस्ते

सच्चक्रनन्दकपुरोगदयाद्भुतश्री-

स्त्वं वस्तुपाल ! पुरुषोत्तम ! जिष्णुरेव ।

तद्व्यते तु हृदि मेऽन्वहमेव शङ्खो

यत्सिन्धुराजतनुभूर्न करे गृहीतः ॥ ३ ॥

कविर्न को निस्तुपवस्तुपाल-

यशःसुधाविद्धरसं रसज्ञः ।

प्रबन्धमास्वादयतेऽरिसिंह-

मुखारविन्दैकमरन्दमेनम् ॥ ४ ॥

प्रतिसर्गं प्रबन्धेऽस्मिन्नरिसिंहविनिर्मिते ।

इमान्यकृत चत्वारि काव्यान्यमरपण्डितः ॥ ५ ॥

॥ इति सुकृतसंकीर्त्तननाम्नि महाकाव्ये धर्मोपदे-

शनो नाम चतुर्थः सर्गः ॥ ४ ॥

॥ अथ पञ्चमः सर्गः ॥

स तीर्थयात्रासुमनोमनोरथं
 प्रकाशयन् ममदमेदुगोत्रमः ।
 पुरे पुरे श्राद्धजनाय नायसो
 विवेकमानां लिखितान्यलीलिखन् ॥ १ ॥
 अवाहनानामपि वाहनान्वली-
 मगम्बलानामपि गम्बलं वली ।
 अकिङ्कराणामपि किङ्कगन् कृती
 विनीर्य महु ममरीवदृढून् ॥ २ ॥
 अटोपरीमन्त्रिपनिस्तरापरी-
 रमीमिन्द्रिभर्गजां रिनित्वरीः ।
 यभूव नाभिर्भृगमापरीपतिः
 स कौमुदीसोमन्त्रीर्त्तिरारणम् ॥ ३ ॥
 दृथैव वद्याननयर्धवभरान
 समं स मन्त्री नष्टदे महेन्दुया ।
 मभूष्णुमहुत्रमरेषुगागिनं
 तदाग्विन्व्याभिदरं नमोगपि यत् ॥ ४ ॥
 न यद्यपि श्राद्धपत्रभावनो
 मरिष्यति स्पष्टमनोभिदा इविन् ।
 परोरकाराय नयाप्ययं कृती
 युगादिमर्दहृताद्रहोभरत् ॥ ५ ॥

अथासितीव्रव्रतनिर्जितान्तर-

द्विपो भवाम्भोनिधिकुम्भसंभवान् ।

पठेषु गत्वा स्वयमद्भुतादरः

समं शमीन्द्रान् समवाहयत्कृती ॥ ६ ॥

सतां पतिः सङ्घपतित्वरोपणा-

भिपेकमासाद्य गुरोः कराम्बुजात् ।

शुभे सुहूर्चेऽद्भुतवाहवाहिनी-

दृतोऽचलचन्दनचर्चिताकृतिः ॥ ७ ॥

ततश्चतुर्विंशतितीर्थकृत्कला-

कलादितीर्थङ्करदेवतालयः ।

चचाल नृत्यादिविनोदतत्परः

प्रजामुदश्चुस्त्रापितेन वर्त्मना ॥ ८ ॥

पिबन्पयः स्वःसरितो वियद्ने

शशाङ्ककान्तीस्तृणुते रुणोपमाः ।

विभृहलो यस्य यशःकिशोरकः

समं त्रिगोत्रैकगुरुस्ततोऽचलत् ॥ ९ ॥

अथानुचेर्लुर्नरचन्द्रसूरयो

लसत्रसस्तोपविलोकनच्छलात् ।

दृशैव सिञ्चन्त इवाद्भुतकृपां

प्रयाति सङ्घे वसुधां सुधान्तया ॥ १० ॥

अथाचलन् वायटगच्छवत्सलाः

कलास्पदं श्रीजिनदत्तसूरयः ।

निराकृतश्रीषु न येषु मन्मथः

चकार केलिं जननीविरोधतः ॥ ११ ॥

भवाभिभूतेन मनोभुवा भया-

दनीक्षितैः क्लृप्तभवाभिभूतिभिः ।

अचालि सण्डेरकगच्छमूरिभिः

प्रशान्तमूरैरथ शान्तिमूरिभिः ॥ १२ ॥

शरीरभासव पराभवं स्मरः

स्मरन्ननश्यत्किल यस्य दूरतः ।

स वर्द्धमानाभिधमूरिशेखर-

स्ततोऽचलद्गल्लकलोकभास्करः ॥ १३ ॥

सहस्रशीर्षोरगकल्पकीर्त्तयः

सहस्रधामप्रतिमानतेजसः ।

सहस्रेनत्रममुखामरस्तुताः

सहस्रशोऽन्येऽपि च सूरयोऽचलन् ॥ १४ ॥

चतुर्दिगापूरणभूरिनिस्वन-

श्चतुःसमुद्रान्तमहीतलागतः ।

ततश्चतुर्थव्रतनिश्चलोऽचल-

च्चतुर्विधः सङ्खजनो यथाविधि ॥ १५ ॥

वितन्वतः कासहदाख्यपत्तने

महोत्सवं नाभितनूजसद्गनि ।

सहायतां प्रत्यभृणोन्यहामते-

रमुष्य दृग्वर्त्मनि देवताम्बिका ॥ १६ ॥

अथास्य सङ्घस्य विसर्पतोऽग्रतः
 शताङ्गचक्रोचितचीलकृतस्वनः ।
 नदन्महोषध्वनिवर्मितोऽपि सन्
 हयालिहेपाभिरलाभि लाघवम् ॥ १७ ॥
 पवित्रमेतत्तिलकाय नित्यशः
 परस्परस्पर्द्धिभिरूर्ध्वमुत्सुकैः ।
 तदा सदारैः समवापि दैवतैः
 मुदैव तैः सङ्घविहारजं रजः ॥ १८ ॥
 अभूत्तदा सङ्घपदाभिपङ्क्त-
 स्तथा कथञ्चिद्विरजस्तमा मही ।
 यथाधिरूढापि शिरस्यहीशितु-
 श्चकार नो भारमुदारविग्रहा ॥ १९ ॥
 विभेद्य लोभेन धवान् धवान्तरै-
 र्यया प्रपेदे प्रतिघातपातकम् ।
 पवित्रिता सङ्घपदैर्दिवं ययौ
 मही स्वदेहेन रजोमयेन सा ॥ २० ॥
 महानयं सङ्घजनोऽचलत्कर्त्तुं
 धरिष्यथ क्षमामिति जल्पितुं तदा ।
 गतैः समीपं किल रेणुभिः ककु-
 ष्करेणुभिर्मङ्गु मदो निराकृतः ॥ २१ ॥
 रजस्तदा विस्तृतसङ्घसंभवं
 नभोनदीतीरगनीरगर्भितम् ।

इहापि गङ्गामृदलाभि दुर्लभे-

त्यकार्पि सप्तर्षिभिराशु हर्षिभिः ॥ २२ ॥

द्विजेश्वरश्रीहृतिपातकादिव

द्रुतं दिवः पातिभिरर्कभानुभिः ।

पवित्रसङ्घक्रमरेणुसङ्गमा-

दसङ्गमूर्ध्वं गतिः स्म तन्यते ॥ २३ ॥

विसर्पता सङ्घजनेन मेदिनी

पवित्रिता प्रत्युपकारिणी ततः ।

उदस्य धूलीस्तपनातपं प्यधाद्

व्यधाच्च तूर्णं सुतरास्तरङ्गिणीः ॥ २४ ॥

चलाचलायां भुवि सङ्घसङ्गमा-

त्तदा तरन्त्यामिव धर्मवारिधौ ।

जगद्भरोऽस्माकमवातरत्तरा-

मिति स्म नृत्यन्ति मुदा महीभृतः ॥ २५ ॥

अयायशल्यानि निरासितुं रया-

दनेन सङ्घेन परोपकारिणा ।

शताङ्गचक्रमधिलीलयावनि-

र्विदार्यमाणा सरवं व्यकम्पत ॥ २६ ॥

अमुष्य सङ्घस्य विलङ्घनक्रियां

वितन्वतोऽपि क्रमशोचक्रमण्डः ।

स्फुटस्फुरत्फेननिभेन भेजिवान्

शुचीनि पुण्यानि तरङ्गिणीगणः ॥ २७ ॥

क्रमक्रमस्थापितवारिशर्करा-
 करम्बवालुङ्कविभूषितप्रपः ।
 स्थितं गृहक्रोड इव प्रमोदिनं
 निनाय मन्त्री जनमित्यमध्वनि ॥ २८ ॥
 सृजन् जनः पूजनमुत्सवोत्सुकः
 पुरे पुरे तीर्थकृतां कृताञ्जलिः ।
 अलं व्यलङ्घिष्ट महीं महीयसी-
 मसीमसंभावितभावनाद्भुतः ॥ २९ ॥
 समीपसंकेतनिकेतनं शिव-
 श्रियो वियन्मानसमुन्नतं ततः ।
 पुरः पुरं धर्मनृपस्य पश्यति
 स्मितः स्म शशुञ्जयपर्वतं जनः ॥ ३० ॥
 अगण्यपुण्यैर्भवसिन्धुपारभू-
 रभूदयं लोचनगोचरो गिरिः ।
 इति स्मयस्मेरहृदो विदस्तदा
 तसंमदाश्चक्रुर्हो ! महोत्सवम् ॥ ३१ ॥
 गतोऽग्रतोऽस्मिन् दुरितैरनाविलो
 विलोक्य नाभेयनिकेतकेतनम् ।
 जनस्तदा शर्मरसोर्मिविह्वो
 मदाग्र किं किं रचयाश्चकार सः ॥ ३२ ॥
 ननर्च कथित्पुसम्मदस्तदा
 सलीललोलायितपाणिपट्टवः ।

सुकृतसंकीर्तनम् ।

प्रतिप्रतीकं परितः कुतूहला-

दलं यथालोक्यत पुण्यसंपदा ॥ २२ ॥

बहूत्पतत्पादयुगस्तदापरो

ननर्त्त दूरप्रसरत्करच्छदः ।

विधातुमुद्गीय नगाधिरोहणं

मनोरथी पत्ररथीभवनैव ॥ २४ ॥

भवभ्रमिश्रान्ततरः शिरोधराऽ-

धिरोपितं पापभरं त्यजन्निव ।

इलामिलन्मौलिरमन्दसम्मदो

ननाम विश्रामविधित्सया परः ॥ २५ ॥

विलोकयन् कोऽपि वृषध्वजध्वजं

सुहृर्मुहूर्पङ्क्तु नमन्नमन्दधीः ।

उदञ्चितन्यञ्चितमौलिलीलया

रराज मुक्तिश्रियमाहयन्निव ॥ २६ ॥

अमुत्र शशुञ्जयशैलसन्निधौ

भवार्णवस्येव तटे तदा परः ।

निरीयितुं पातकजातकर्दमा-

ल्लुलोठ सर्वाङ्गमुदारधीर्मुदा ॥ २७ ॥

समुद्भवद्भावरसादचेतन-

धिराय नृत्यादिविवेकवर्जितः ।

परः शिलापुत्रसमोऽपि बाष्पवा-

नमोचि रिष्टैरपि रिष्टशङ्कितैः ॥ २८ ॥

इहाथ पाथस्तृणराजिराजिते
 जितेन्द्रियो मन्त्रिपतिर्महीतले ।
 श्रमापनोदार्थमदापयत्तदा
 निवासमासन्नममुष्य भूमृतः ॥ ३९ ॥
 अथाग्रजत्विन्नजलप्रमोदिनो
 दिनोपतापे सचिवः स किङ्करान् ।
 मरुत्वरान् प्रैषयदेष तत्क्षणं
 शिखिच्छदच्छत्रविडम्बिताम्बुदान् ॥ ४० ॥
 सुवंशसंयोजितरूपशोभिता
 विचित्रिता धातुरसेन सर्वतः ।
 पदे पदे पर्वतपादसोदरा
 वितेनिरे पीवरचीवरालयाः ॥ ४१ ॥
 अनांसि धर्मक्षितिपस्य वप्रव-
 त्यदे पदे मण्डलितानि रेजिरे ।
 तृणं द्विपत्पापमिवोदमूलयन्
 यतो विनिस्सृत्य वृषा भटा इव ॥ ४२ ॥
 गिरौ गतिं पश्यत नः कुतूहला-
 त्कथं वृथा मुञ्चत भूतले समे ।
 इतीव चाट्टकिकृतस्तृणं मुखे
 वृषा व्यधुर्वधति सारथौ पुरः ॥ ४३ ॥
 नेयेन सङ्घस्य रसातलं यया

कथं समाकृष्यत सापि भिन्महे (?) ।

नवीनचुल्लीविवरापदेशतः

खनन्ति श्रृङ्खण्डमिति स्म किङ्कराः ॥ ४४ ॥

प्रवृत्तनृत्ताः प्रचलोर्मिपाणिभिः

प्रणीतगीताः कमलास्यपद्पदैः ।

तदा व्यधुः स्वागतमागते जने

विदम्भमम्भःप्रसरेण सिन्धवः ॥ ४५ ॥

तदान्नपाकाय विकाशितः शिखी

ज्वलन् बभौ सङ्गजने निवासिनि ।

भरानमद्भूमिभिदा स्फुटस्फुर-

त्फणीन्द्रचूडामणिरम्भिराशिवत् ॥ ४६ ॥

अयैष तीर्थङ्करदेवतालय-

प्रकल्लसमध्यंदिनेपूजनो जनः ।

मुदा नमस्कृत्य गुरुक्रमद्वयं

प्रचक्रमे श्राव्यतकृत्यकेलिषु ॥ ४७ ॥

अदायि दीनाय तदा धनं तथा

मनोरथातीतमनेन मन्त्रिणा ।

यथा परे निश्चयदायिनो जना

वनीपकानामपि चाटु चक्रिरे ॥ ४८ ॥

स्वयं स कस्मैचन मोदकादिकं

घृतादि कस्मैचन शुद्धवासनः ।

फलादि कस्मैचन साधवे दद—

चदा विशश्राम न मन्त्रिशेखरः ॥ ४९ ॥

अकिञ्चनः कथन याचते कचि-

त्किमप्यहो शब्दमिति प्रदाप्य सः ।

चकार भोज्यादिकमात्मना कृती

तृतीययामक्षणपूरितेक्षणः ॥ ५० ॥

अथ कृततनुकृत्यः कौतुकीचानचेता

जिनपदमनुसङ्गः क्लृप्तसङ्घट्टमागात् ।

इह महामहिमांशुर्द्रष्टुकामो निकामं

गगनगमनखिन्नः प्रत्यगद्रौ निपण्णः ॥ ५१ ॥

किञ्च—

पायं पायमहर्निशं रिपुयशःपीयूषपूरं भवान्

कल्पायुः क्षितिकल्पवृक्ष ! भवताल्लक्ष्मीलसालिङ्गितः ।

श्रीसोमान्वयसोममौक्तिकमयैरेव प्रसूनैरिव

त्वत्कीर्त्तिप्रकरैरपि त्रिभुवनं सौरभ्यमभ्यस्यतु ॥ १ ॥

मात्यमात्यवर ! नाम्वरे यशः

श्रीवसन्त ! तव संततस्मितम् ।

इत्यनन्यमहिमानमानशे

मानसाश्रयमहो ! मदीयसाम् ॥ २ ॥

समुच्छिद्रताभिः खलु वस्तुपाल-

प्रतापदीपाञ्जनमञ्जरीभिः ।

इहोपकण्ठस्थितिभाजि शङ्खे
मालिन्यमुन्मीलितमुज्ज्वलेऽपि ॥ ३ ॥

श्रीवस्तुपालप्रथितप्रसादा-
दासन् प्रमोदामृतवारयो याः ।

एतत्प्रबन्धच्छलतोऽरिसिंह-
स्ता एव मूर्त्ता स्तवकीचकार ॥ ४ ॥

प्रतिसर्ग प्रबन्धेऽस्मिन्नरिसिंहविनिर्मिते ।

इमान्यकृत चत्वारि काव्यान्यमरपण्डितः ॥ ५ ॥

॥ इति सुकृतसंकीर्तननाम्नि महाकाव्ये सङ्क्षुप्रस्था-
नो नाम पञ्चमः सर्गः ॥ ५ ॥

॥ अथ षष्ठः सर्गः ॥

जिनमहमहिमानं प्रत्यदीयन्त दूरा-
दथ वलयितवृन्दं रासकाः श्राविकाभिः ।
तनुसदननिपण्णकूरकाकोलकाल-
स्फुरितदुरितजालत्रासकृत्तारतालम् ॥ १ ॥

करकिशलयलीलालोलतालप्रणादो-
लसितलयविनोदानन्दनिर्मग्नचित्तः ।
जिनवदनविलोकव्यग्रदृग्भाविलोकः
प्रतिपदमभिरामं गीतमङ्गीचकार ॥ २ ॥
गतमदनमदानां भाविनामत्र भावा-

न्तरितरसतरङ्गैरङ्ग ! चित्तं हरन्ती ।
 लयविलुलितहारैरङ्गहारैर्मृदङ्ग-
 ध्वनिजनितविनोदं नर्तकी नृत्यति स्म ॥ ३ ॥
 अशिथिलपदपातं प्रीतिपूर्णे जनेऽस्मिन्
 नदति झटिति भेजे भूरियं भूरिकम्पम् ।
 शिथिलकरकदम्बः प्रत्यगद्रेः पतित्वा
 तदिव दिवसनाथः सिन्धुपाथस्यमज्जत् ॥ ४ ॥
 पतितयति पतङ्गे रङ्गदुत्तुङ्गताप-
 व्यतिकरकृति सद्यः प्रीतिहृद्या इवाशाः ।
 तुहिनमहसि कामं रन्तुमागन्तुकामे
 खगकुलतुमुलेन भ्रेजिरे कौतुकिन्यः ॥ ५ ॥
 हरगलगरलाभं व्योम्नि काष्ठान्तराल-
 ज्वलदविरलसन्ध्यावह्निविध्यानहेतुः ।
 शयलममलरत्नैरुत्पपातार्कतापा-
 ज्जलमिव जलराशेरन्धकारं सतारम् ॥ ६ ॥
 विषमलिमिषमास्ये न्यस्य मूर्च्छापगच्छ-
 न्परिमिलितदलालीचक्षुषः पद्यखण्डाः ।
 मियमुद्दृष्टिं गतेऽस्तं भास्यति ग्रहचर्य-
 ग्रतपत्रिरलग्नोरुः कोरुल्लोकश्च भेजे ॥ ७ ॥
 स्वदिवसपरिवृत्तिज्ञानतः कापि यातः
 प्रसरति रिष्टरूपे ध्यानपूरेऽपि शूरः ।
 अथ गुरुगिरिदुर्गान्नाप्य भासस्तदीया

दिशि विदिशि ववन्धुर्वन्धुतामोपधीभिः ॥ ८ ॥
 अतुहिनमहसेव स्वरवरप्ररोहा-
 दपरगिरिगरीयःकुञ्जगुप्तेन मुक्ताः ।
 अहह दहनदीप्ता दीपदम्भेन भेजु-
 दिशि दिशि तिमिरौघं भल्लयः शल्लयन्त्यः ॥ ९ ॥
 प्रथमसमुदितेन्दुज्योतिपूर्णयमुद्धा-
 दितविकटकपाटद्वारवत्पूर्वकाष्ठा ।
 मुदमतनुत साक्षादन्यकारान्व्यकारा-
 गृहकुहरगतस्यामुष्य विश्वस्य मुत्त्यै ॥ १० ॥
 द्युमणिमणिगणैर्यत्किञ्चिदप्यद्विवद्धि-
 द्युतिततिभिरदाहि क्ष्मारुहादि क्षणेन ।
 इह तदपि तदानीं जीव्यते स्म त्रियामा-
 रमणमणिसुधाभिः सर्वतः पर्वतेषु ॥ ११ ॥
 अहनि दहनकीलाभरवः कैरविण्य-
 स्तरणिकिरणजालैर्मूर्च्छितातुच्छमूर्च्छाः ।
 विधुरुचिमधुसेकंश्छेरुलोलालिवाल-
 व्यजनपवनलीलावीजनैरप्यजीवन् ॥ १२ ॥
 समदमदनभूमृन्नव्यमाचिव्यलङ्घि-
 मगुणितगुणमणिरनन्दनं चन्द्रमेनम् ।
 तरलतरतरद्गोचुङ्गदुचुङ्गवाहुः
 परिचितपरिरम्भारम्भमभ्युत्पपात ॥ १३ ॥
 चङ्गणमिपमुक्तव्यक्तमुक्ताकन्यापं

गजदनुजमिवेन्दुध्वान्तमुच्छिद्य सद्यः ।
 हृदि तदजिनखण्डं लक्ष्मलक्षेण विभ्र-
 द्द्वयहरत हरमूर्तिर्मूर्ति धात्रीधरस्य ॥ १४ ॥
 भृशमुरसि कलङ्कच्छब्दना कालचित्रो-
 पधिमधित निवद्धामोपधीनामधीशः ।
 अपि पियति चकोरी चक्रवाले कराले
 तदिव न दिवि नेशुर्भासुरास्तस्य भासः ॥ १५ ॥
 विरहाशिलिसमीरः कामनासीरवीर-
 स्तिमिरतरुकुठारः पूर्वदिक्तारहारः ।
 गगनगजनिपादी कामिनीचक्रवादी
 सितरुचिरदितोऽयं वर्धयन् धार्धितोयम् ॥ १६ ॥
 इभकुलमिभमल्लोद्भासि कैलासशैला-
 कृतिमकृत नगौघं शेषवन्तेपसर्पान् ।
 रचिरमृतमरीचेः सङ्घर्भतुर्यशःश्री-
 रिव धवलितविश्वा जाह्नवीं निहुवाना ॥ १७ ॥
 वियदहनि वितेने स्वस्य विश्वस्य सङ्घ-
 क्रमसमुदितधूलीमण्डलैर्मण्डनं यत् ।
 सुकृतमिदमिदानीं मूर्त्तमभ्युद्यदिन्दु-
 द्युतिनिभमिति लेभे मिन्नमालिन्यमालम् ॥ १८ ॥
 चिरमुपचितहर्षः सङ्घलोकायलोका-
 दिव कृतसुकृतोऽयं ज्योमचूडावलम्बी ।
 सहजनिजकलङ्कन्यत्कृतिभ्राजमाना-

कृतिरकृत न केपां विस्मयं गीतरश्मिः ॥ १९ ॥
 निशि नियतमियत्यामप्यगुं सङ्गलोकं
 कृतमहमिह भक्त्या जागरूकं विलोक्य ।
 इयमधुनुत मौलिं विस्मिता व्योमलक्ष्मीः
 कुसुममिव तदास्मान्मन्दमभ्रश्यदिन्दुः ॥ २० ॥
 गिरिशिरसि जिनेशं नन्तुकामस्य मा स्या-
 महमहह महत्त्वादस्य यात्रान्तरायः ।
 इति विसृमरभावध्राजमानक्षणस्य
 क्षणमपि न तमिस्रा सङ्गलोकस्य जाता ॥ २१ ॥
 चलितसकलतारालोकमामुक्तसन्ध्या-
 दहनमिह विहायोमण्डलं द्राग्विहाय ।
 सहजमहसि सूरि हन्तुमागन्तुकामे
 परमपरमहीभूद्गुर्गमिन्दुर्गतोज्यम् ॥ २२ ॥
 सजलजलदचार्वारुणीरागभाजः
 क्षितितललुठितस्यामुष्य मुक्ताम्बरस्य ।
 सृमरतिमिरवेपो यज्वनां भर्तुरेप
 त्रिभुवनभुवनान्तर्दुर्यशोराशिरासीत् ॥ २३ ॥
 स्फुटघटितकलङ्को यज्वनामेष भर्ता
 त्यजति करगृहीतामप्युपां भूरिशुक्ताम् ।
 इति वत कुमुदिन्यः सारसारभ्यलोभा-
 गतमधुपथवेपु व्यादधुर्वन्धसन्ध्याम् ॥ २४ ॥
 हरिहरिति रथाङ्गानल्पसंरूपकल्प-

द्रुम इव दिवसेऽसिघुहमारम्भभाजि ।
 जलधिसविधगुप्तादंशुमाद्विम्बवीजा-
 दुदयत मृदुतेजःकैतवादङ्कुरोज्यम् ॥ २५ ॥
 पतितवति पयोधेरन्तरा हन्त रात्रि-
 प्रिययुवतिविभेदाहुःखभाजि द्विजेन्द्रे ।
 द्विजततिरतितारं निर्ममे तारकाणां
 पथि कलकलमुच्चैरुचरन्ती चिराय ॥ २६ ॥
 भृशमुपसि तुषारस्यन्दसंकाशतारा-
 बलिवलयितनीलध्वान्तदूर्वावणौघः ।
 गगनपथविहारोच्छृङ्खलैरस्वलद्भि-
 स्तरणिकरकिशोरैर्जग्रसे मुक्तमुक्तैः ॥ २७ ॥
 भुजगजगति भूर्ति (?) भोगिचूडामणीनां
 भुवि भवनमणीनामम्बरे तारकाणाम् ।
 सपदि विपदमेता निन्पिरे भूर्भुवःस्व-
 स्त्रयविवरविलासव्यापृता भानुभासः ॥ २८ ॥
 मसृणघुसृणक्लृप्तश्चन्द्रलेखानुकारी
 तिलक इव समुद्यन्याग्दिशः सूर्यलेशः ।
 अयमभजत जम्भारातिकुम्भीन्द्रकुम्भ-
 स्थलविलुलितलीलाशातकुम्भाङ्कुशाभाम् ॥ २९ ॥
 जलनिधिजलमध्याचुङ्गशलाग्रजाग्र-

त्करपरिचयशक्त्या भानुरभ्युज्जगाम ।
 सपदि विपदपेतं कान्तमेनं विलोक्य
 महसितमुखपद्मा पद्मिनी नृत्यति स्म ॥ ३० ॥
 अवतमसततीनां मृत्युकालोऽपमृत्युः
 कुवलयवलयाणां जीवितं पङ्कजिन्याः ।
 अलमकृत नभोऽङ्क कोकलोरुस्य सीता-
 विरहितहरिशापानुग्रहोऽयं ग्रहेणः ॥ ३१ ॥
 दयितमिति पुरस्तादीक्ष्य भानुं युवानं
 हरिहरिति हरिद्रारागमागःप्रकोपात् ।
 स्फुटकमलमुखेभ्योऽप्योचि निःश्वासधूमा-
 वलिरलिनिकुरुम्बन्तघ्नना पद्मिनीभिः ॥ ३२ ॥
 अजनि गिरिनितम्बे त्रिम्बमरुस्य धातु-
 च्छुरितमिव सरागं सूर्यकान्ताग्नितामम् ।
 करजलपरिधातं चुम्बितं चाम्बरेण
 क्षणप्रदितसुवर्णादर्शवदिग्वधूनाम् ॥ ३३ ॥
 सममसममयूखैर्भानुमन्तं लसन्तं
 गिरिशिरसि विलोम्यालोकनीयप्रभावम् ।
 स इव सचिवभर्ता सङ्गलोकेन साकं
 विमलगिरिशिरोऽग्रं गन्तुमभ्युत्सुकोऽभूत् ॥ ३४ ॥
 सद्यो जिनरुपनमस्कृतिलोलसङ्घ-
 सङ्घट्टलोलवसुधातलसंभ्रमेण ।
 श्रीवस्तुपालगुणदृष्ट इवाचलोऽपि

शशुञ्जयः स्वयमकम्पयदेप मौलिम् ॥ ३५ ॥

किञ्च—

नित्यं त्वद्ददनारविन्दसदनं वाग्देवता सेवते
 त्वं पद्माश्रयभासुरोऽसि जयति त्रिलोक्यसूत्रं त्वयि ।
 श्रीमच्चण्डपगोत्रमण्डन ! गुणैरेभिर्भवान् ब्रह्मणः
 साधर्म्यं वहति प्रियंवद ! मदाशीर्भिस्तदायुर्भव ॥ १ ॥

अलभत वत्त यस्मिन् सान्द्रदारिद्र्यपूर्णं
 गृहपतिरवकाशं न प्रदोषक्षणेऽपि ।

वितरति सति वित्तं वस्तुपाले कवीना-

मिह गृहकुहरान्तर्नैष रत्नाकुलेऽपि ॥ २ ॥

श्रीमन्नीश्वरवस्तुपाल ! भुजयोर्युग्मेन शुद्धान्वितं

तूर्णं निस्तरतोऽपि ते समभवन्न व्याकुलत्वं किल ।

यद्गूरादवगम्य निर्मलगुणं शङ्खं त्वया मौक्तिक-
 स्तोमानामिव धैर्यधुर्ययशसां चक्रे महान् संग्रहः ॥ ३ ॥

श्रीवस्तुपालसचिवेन्द्रयशःप्रसून-

माल्येऽरिसिंहकविना गुणगुम्फितेऽस्मिन् ।

कण्ठे सतां लुठति निर्मददुर्जनाली-

वक्रप्रभाः कति न विभ्रति भृङ्गभावम् ॥ ४ ॥

प्रतिसर्गं प्रवन्द्येऽस्मिन्नरिसिंहविनिर्मिते ।

इमान्यकृत चत्वारि काव्यान्यमरपण्डितः ॥ ५ ॥

॥ इति सुकृतसंकीर्त्तननाम्नि महाकाव्ये सूर्योदय-
 वर्णनो नाम षष्ठः सर्गः ॥ ६ ॥

॥ अथ सप्तमः सर्गः ॥

शैलमौलिगमनाय मनोऽधै-
 भ्राजमानमसमानविहारैः ।
 प्रापदस्त्रालितमप्यसमेषु
 द्वाग्ननोरथरथं पथि सङ्घः ॥ १ ॥
 भूरिधातुमयजङ्गमदृङ्ग-
 श्रेणिवद्विविधचरविचित्रः ।
 मन्दमन्दमथ सङ्घजनोऽसौ
 संचचाल गिरिराजतटेषु ॥ २ ॥
 मञ्जुलः कनककुण्डलकान्तः
 स्त्रीमुखैः सरविसोमशतार्थैः ।
 एकभानुहिमभानुमनोर्वं
 मेरुमप्यजयद्रेष गिरीन्द्रः ॥ ३ ॥
 अञ्चलैः शशिमुखीवसनानां
 चञ्चलैः कटकसीमनि शैलः ।
 सङ्घसङ्घसुकृतामृतसेका-
 दुद्भवत्ययमपक्ष इवाभात् ॥ ४ ॥
 आन्तरेण नयनेन जिनेन्दो-
 राननेन्दुरुचिपानपराणाम् ।

अप्युदारगिरिशृङ्गविलासे

न श्रमः समजनिष्ट जनानाम् ॥ ५ ॥

नामसुधया जिनभर्तुः

प्राप्तया जनमुखेषु न तृष्णा ।

दूरवर्तिनि सुखामृतकुण्डे

लोचनानि तृपितानि जनानाम् ॥ ६ ॥

प्राप्तियोजितमनोहृततीर्था-

धीशपादकमलाङ्कितमौलिः ।

शैलसानुषु जनो न तदानीं

तापमाप तपनांशुततिभ्यः ॥ ७ ॥

क्ष्मागतेन लघुर्कं यददर्शि

क्षोणिभृच्छिरसि तेन जनेन ।

उचकैर्विचरता ददृशे त-

त्सहस्रममदादिव पुष्टम् ॥ ८ ॥

देवभक्तिभरनिर्मितहस्ता-

लम्बनव्यतिकरेण जनोज्यम् ।

आसदग्निरिशिरांस्यतिहर्षा-

न्मद्गु सम्मुखमिवागतवन्ति ॥ ९ ॥

अद्भुतममदशालिषु शैलः

शेखरस्थितिषु तेषु जनेषु ।

भूतिभर्त्सितगुरेषु स रेजे

मेरुश्रवरविच्छविपिङ्गः ॥ १० ॥

कर्मवैरिविजयाय सतेजा
 नाभिभूपदनखांशुविचित्रम् ।
 आरुरोह सचिवः शुचिदन्तं
 दन्तिराजमिव तं गिरिराजम् ॥ ११ ॥
 वीक्ष्य यक्षमिह सङ्गजनौघः
 श्रीकपर्दिनमथाब्धिरिवेन्दुम् ।
 क्षुभ्यति स्म चतुरः स चतुर्धा-
 विस्तृतस्तरलहर्षतरङ्गः ॥ १२ ॥
 अन्तरायदलनाय जनौघं
 तीर्थसेवनकृतेऽभिपतन्तम् ।
 द्रण्डुकाम इव वर्त्मनि दूरा-
 दारुरोह गुरुशैलशिलां यः ॥ १३ ॥
 भावनासलिलशालिनि शश्व-
 तीर्थनाथपदपद्ममनोहे ।
 मानसे तनुमतां विलसन् यो
 हंसवत्सृजति कामपि कान्तिम् ॥ १४ ॥
 यक्षमुख्य ! स भवान् भुवनैक-
 त्राणकारणमकारणबन्धुः ।
 वत्सलेव जननी जनमेनं
 नाथ ! पालयतु बालमिव स्वम् ॥ १५ ॥
 श्रीकपर्दिननिति स्तुतिपूर्वं
 यक्षराजमभिपूज्य सहर्षम् ।

आशु सङ्घपतिरेप ससङ्घ-

स्तीर्थनाथनमनार्थमचालीत् ॥ १६ ॥

उत्सुकैरथ जनैर्जिनचैत्यं

वीक्ष्य मङ्गु पथि गामिव वत्सैः ।

व्यक्तशक्तिरभसद्भुटितोच्चैः-

कर्मबन्धतरलं प्रदधात्रे ॥ १७ ॥

संचरन् भुवि न माति जनो यः

स्फूर्तिसंकुचितमूर्त्तिलतोऽसौ ।

द्रष्टुमास्यनलिनं जिनभर्तु-

श्चैत्यधाम्नि स ममौ समपेयः ॥ १८ ॥

दल्यमानमसमानविमर्दे

हृद् हृदा ननु मिथस्तनुभाजाम् ।

आत्मभङ्गभयभङ्गुरसत्त्वै-

रन्तरारिभिरमोचि तदानीम् ॥ १९ ॥

पापपङ्कशमनाय जनानां

स्नानमन्तरफरोद् ध्रुवमात्मा ।

रोमवर्त्मसु जलेन विमर्दे

स्वेदपूरमिषतः प्रसृतं तत् ॥ २० ॥

आयमो घनघनाघनलक्ष्मी-

रक्षिणां प्रमदरोमविकारः ।

अन्तरस्थितजिनेन्दुरुचिः

निस्सरदुरिततामसतुल्यः ॥ २१ ॥

लोचनैस्तनुमतामिति स्विनैः

प्राप्य जैनवदनामृतकुण्डम् ।

आशु क्लृप्तसवनैरिव रेजे

सम्पदेन विगलज्जललेशैः ॥ २२ ॥

तत्र तादृशि जनस्य विमर्दे

शक्यते भ्रमयितुं न करोऽपि ।

वीक्ष्य विश्वविभुमेनमनृत्यन्

भाविनो यदि मुदा मनसैव ॥ २३ ॥

स्वीयतादृशविमर्दसुदूर-

क्षिप्तसूरकिरणः किल लोकः ।

रत्नभूषणविभिन्नतमिस्रो

भक्तिकृत्यमकृत प्रभुचैत्ये ॥ २४ ॥

धूलिधुम्रपद एव तदानी-

मागतो जिनपतिं प्रणिप्रत्य ।

दूरपूरितमनोरथवेगः

स्तोतुमारभत मन्त्रिवरोऽसौ ॥ २५ ॥

त्वद्गुणान् गदितुमीश ! समग्रा-

न्न स्वयं सुरवरोऽपि समर्थः ।

गोचरोऽप्यासि न मादृशवाचां

मौनमेव हि तव स्तवहेतुः ॥ २६ ॥

त्वां निरर्थकगिरापि तथापि

स्तौमि विश्वनुत ! मुग्धतयाहम् ।

प्रीतये निजशिरोः स्फुटलाला-

म्भांसि लल्लरवचांसि गुरूणाम् ॥ २७ ॥

न क्षमोऽयमहितानपि हन्तुं

स्वं कुटुम्बकमयं च मुमोच ।

जल्पिता जिन ! परैरिति दोषाः

प्रत्युत स्तवनतां तव जग्मुः ॥ २८ ॥

भाषितं भुवनभूषण ! भित्त्वा

कर्म निर्ममपते ! भवतेदम् ।

धूयते त्वदभिधापि कदाचि-

द्यत्र तत्र न करोति निवासम् ॥ २९ ॥

नाप्नुवन्ति भवबन्धनिकेता-

दग्रतस्तव गतस्य पदं ये ।

भ्रम्यते भ्रमवशाज्जिन ! मुक्त्यै

तैर्वृथैव पृथिवीवलयान्तः ॥ ३० ॥

त्वं मनोभवमपास्य पुनस्त-

ज्जन्मभीरुरमुचः स्वमनोऽपि ।

किं हरन्तु हरिणीतरलाक्ष्य-

स्तावकं तदमनस्ककिरीट ! ॥ ३१ ॥

प्राप्य रत्नामिव पुण्यपयोधे-

स्त्वां हृदि प्राणिदधाति जनो यः ।

स प्रयाति पुरुषोत्तमभावं

पश्य न स्वपिति किन्तु भवाब्धौ ॥ ३२ ॥

.यामवाप्य न नमामि भवन्तं
 तां न निर्दृतिमपि स्पृहयामि ।
 त्वत्प्रसादवशतस्त्वयि भक्ति-
 र्भातु मे जिन ! भवेऽपि भवेऽपि ॥ ३३ ॥
 निर्मितस्तुतिरिति प्रतियातः
 कृत्स्नमेव सुकृती कृतशौचः ।
 स्नानहेतुकलशान् घुसृणाम्भः-
 पूरितानयमचीचलदिन्द्रैः ॥ ३४ ॥
 श्रावकाः प्रतिपदं हृदयाग्र-
 न्यस्तहस्तधृतकाञ्चनकुम्भाः ।
 निस्तरितुमिव संसृतिसिन्धुं
 कुर्वते स्म निरपायमुपायम् ॥ ३५ ॥
 शुद्धसङ्घपतिकीर्त्तिलतानां
 विष्टपत्रितयगर्भगतानाम् ।
 आतपत्रपटली विमलश्री-
 रादिकन्दवदियं विरराज ॥ ३६ ॥
 अत्युदारतरनर्चनगीतै-
 रुत्सवेन महता महताघः ।
 प्राप मन्त्रितिलकः किल कर्म-
 ध्वंसिनो जिनपतेरय चैत्यम् ॥ ३७ ॥
 कुङ्कुमाम्बुभिरसिम्नपदीशं
 श्रावकैः सह यथाविधि मन्त्री ।

तैर्विधौतवनुरेष तदाभू-

त्पर्वतो विमल इत्युचिताहः ॥ ३८ ॥

अङ्गमण्डनमखण्डनमासी-

न्निर्मितं मृगमदैर्जिनभर्तुः ।

बल्लसन्नहनसन्निभमुच्चैः

कर्मकूटंरिपुकोटिजयाय ॥ ३९ ॥

भूरिपुष्परचिता जिनभर्तु-

लम्बिताः कृतिभिरर्चनमालाः ।

अप्रभूष्णव इव स्मरमुक्ता

भल्लयो वपुषि भूषणमासन् ॥ ४० ॥

तैस्तथा जिनपुरास्तिमिरोर्मि-

निर्ममेऽथ पृथुधूपजधूमैः ।

सस्पृहैव सचिवं सुकृतश्रीः

कौतुकादभिससार यथासौ ॥ ४१ ॥

आरात्रिकं कृतमथ प्रथमस्य तीर्थ-

भर्तुः पुरः स्फुरदुरुद्युतिचक्रवालम् ।

उच्चावचप्रसरणैर्निजधानं सङ्घ-

दोषद्विषः कुसुमदृष्टिविराजमानम् ॥ ४२ ॥

इत्थं प्रेक्षणकक्षणाहितमनाः संपूज्य विश्वत्रयी-

पूज्यं नाभिसुतं समाप्य च तथारूपामिहाष्टादिकाम् ।

मञ्जीशः शतिलाभितत्रतिततिः शत्रुञ्जयोर्वीधरा-

दुत्तीर्णः कृतमङ्गलः समजनि श्रीनेमिसेवोत्सुकः ॥

किञ्च—

शौर्यैर्वज्रधरस्य दैत्यमरुतामाचार्ययोः प्रज्ञया
दानैर्देवगवीमणिकितिरुहां स्वर्गधिरं गर्वितः ।

एकेनैव विभूषणेन भवता श्रीवस्तुपाल ! क्षिति-
स्तं निर्जित्य मुदा तवाशिषमदादेवं मंदायुर्भव ॥१॥

कल्पान्तोद्भ्रान्तभास्वत्करनिकरनिभो विश्वमन्तः समन्ता-
त्सन्तापस्त्वत्प्रतापज्वलदनलभवः केन शक्येत सोढुम् ।

मन्त्रिन् श्रीवस्तुपाल ! त्रिजगति यदि ते कीर्तिलेखेन न स्या-
दन्तःपीयूषपेया वहिरपि च मुहुश्चन्दनोद्घर्त्तनानि ॥२॥

भासि दौस्थ्यतरुखण्डखण्डनै-

र्वस्तुपाल ! भुवि दानिकुञ्जरः ।

चित्रमत्र किमु शङ्खमर्दनं

यत्त्वया क्रमणलीलया कृतम् ॥ ३ ॥

काव्यमेतदरिसिंहनिर्मितं

सर्वतोमुखतयैव रङ्गभूः ।

वस्तुपालसचिवेन्द्रकीर्त्तिभि-

र्नर्चकीभिरिव यत्र नृत्यते ॥ ४ ॥

प्रतिसर्गं प्रवन्धेऽस्मिन्नरिसिंहविनिर्मिते ।

इमान्यकृत चत्वारि काव्यान्यमरपण्डितः ॥ ५ ॥

॥ इति श्रीसुकृतसंकीर्त्तननाम्नि महाकाव्ये शत्रु-

ञ्जयदर्शनो नाम सप्तमः सर्गः ॥ ७ ॥

॥ अथाष्टमः सर्गः ॥

सचिवः सयं सपदि सङ्गजनै-

रथ देवपत्तनभगान्नगरम् ।

प्रणनाम कामजयिनं नयन-

प्रियमिन्दुलाञ्छनमिहोग्रमहाः ॥ १ ॥

विधुमौलिमौलिविधुधामधरै-

रिह मे भविष्यति सदाभ्युदयः ।

इति पाथसाममुपपुत्र पतिं

कृतवासमैक्षत स मन्त्रिपतिः ॥ २ ॥

इह सोमनाथमुकुटोल्लसितैः

सरिदम्युभिर्विधुविभाभिरपि ।

सततप्रवृद्धविहरल्लहरी-

निहवध्वनिध्वनितदिग्बलयम् ॥ ३ ॥

सततान्तरालशयविष्णुवपु-

र्विभवर्द्धिभाभिरिव मेचकितम् ।

उदयचतुर्दीयशयनीयफणि-

स्फुटरश्मिराशिनिभफेनभरम् ॥ ४ ॥

सलिलेन विश्वबलयप्रलयः

समये मयैव रचनीय इति ।

मुहुरीरितापहतरीचिभर-

र्जनयन्तमन्वहमिहाभ्यसनम् ॥ ५ ॥

पुरुषोत्तमो हृदि मदीयमुवं
 शिरसीश्वरोऽपि विदधाति सदा ।
 ममदादुदारतरगर्जमिव
 प्ररुष्टं नटन्तमिव वीचिकरैः ॥ ६ ॥
 अपि वज्रभाजि कुपिते द्युपतौ
 कृतरक्षणं क्षितिभृतामभितः ।
 स्फुरितोर्मिबाहुमिति कीर्तितती-
 र्जगति क्षिपन्तमिव फेनमिषात् ॥ ७ ॥
 अकुर्यैः कुर्यैश्च नवशुक्तिफल-
 मकरैर्विभान्तमभितः शुचिभिः ।
 त्रिशुभिर्निजैः शशिभिरङ्गधृतै-
 रिव भाविभूरितरकल्पकृते ॥ ८ ॥
 द्युमणिः क्षपामणिरपि प्रभया
 मयि मुच्यते जयति कोऽयमिह ।
 इति विस्मयादपरवारिधिना
 सचिवोऽप्यनन्यसदृशो ददृशे ॥ ९ ॥
 अथ कम्युचिरुचिरस्त्रुनिधिः
 स्फुरितेन्द्रनीलमणिनीलरुचिः ।
 रभसादसस्मरदमात्यपते-
 र्नमनाय नेमिजिनमात्मगुणैः ॥ १० ॥
 अथ संचन्द्रचन्द्ररवतकं
 पुरतः स्फुरत्पवनलोललतम् ।

अवलोक्य वारिदमिवाशु कदा
 शुक्दारदीप्तिभवदीयवपुः ॥ २२ ॥
 नयनाग्रवर्चनि परिस्फुरतीं
 दुरितान्धकारपटलीं विकटाम् ।
 दलयन्ति मे त्रिजगदीश ! कदा
 भवदीयपादनखदीपशिखाः ॥ २३ ॥
 भुवनैकनाथ ! भवदीयवपु-
 विंपुलप्रभापयसि मग्नमपि ।
 द्वितयं कदा नयनयोरिह मां
 हिमहारतारगुण ! तारयति ॥ २४ ॥
 तदपीयत श्रुतिपुटेन यशः
 सततं विपण्णादिविपन्नदि ते ।
 भवदङ्गदीप्तिममुना यमुना-
 जयिनीं धयामि नयनेन कदा ॥ २५ ॥
 नलिनादिपुष्पनिबहेन सुरै-
 र्यदपूजि पादयुगमीश ! तव ।
 जिन ! तेन पङ्कजनिभेन कदा
 जनयामि पूजितमिवात्मशिरः ॥ २६ ॥
 इति गद्गदाश्रुपुलकाकुलितः
 कलयन्मनोरथमनन्यमनाः ।
 सचिवः शिवातनयमात्तनयः
 क्षणमेकमैक्षत पुरोगमिव ॥ २७ ॥

अथ कल्पिताखिलविधातविधि-
 गिरिमारुरोह सह सङ्गजनैः ।
 सचिवो जिनक्रमनखेषु पुरो-
 गमितेन कृष्ट इव मङ्गु हृदा ॥ २८ ॥
 तदनु प्रमोदरभसेन रजः-
 पुत्तपाद एव चिननाम जिनम् ।
 अपि चैप नेत्रगमिताक्षगण-
 प्रसरक्षणं निभृतमीक्षितवान् ॥ २९ ॥
 रचिताङ्गशौचविधिरिन्द्रगणैः
 सहितो जिनम्नपनहेतुरथ ।
 जिनभक्तिरागमिव मूर्त्तमसौ
 कलशेषु कुङ्कुमजलं न्यदधात् ॥ ३० ॥
 अथ केऽपि भक्तिभरभासुरिताः
 स्फुरिता जिनस्य पुरतः परितः ।
 स्वयमुत्सवं विदधिरे मधुर-
 ध्वनिगीतिरीतिमयवाद्यलयम् ॥ ३१ ॥
 वदनाग्रभागगतपाणियुग-
 स्थितभेरिदण्डमिपदन्तकरः ।
 शुशुभे करीन्द्र इव मन्द्ररवः
 किल कोऽपि पापतरूपातपटुः ॥ ३२ ॥
 अपरः पयोदरववादभव-
 न्निनदं मृदङ्गमपि वादितवान् ।

ननृते दरदुरितभोगिशतः
 कृतिनां मनोमयमयूरकुलः ॥ ३३ ॥
 अपरस्य वंशमपि वादयतो
 मधुरस्वरः प्रमदिनां कृतिनाम् ।
 यदमीलि पक्ष्यपुटकेन रसा-
 त्तदवेशि कर्ण इव नेत्रमृगैः ॥ ३४ ॥
 अपरः पिवन्नपि शिवातनुभू-
 वदनेन्दुदीधितिसुधां स्थिरदृक् ।
 भृशमुज्जगार जनयन् जनता-
 हृदि संपदं ललितगीतमिषात् ॥ ३५ ॥
 चटुला नटी सरसनृत्तवशा-
 दिह रत्नभूषणशुभा शुशुभे ।
 कुलदेवतेव तडितां तरला
 जलदद्युतेर्जिनपतेः पुरतः ॥ ३६ ॥
 इति संपदेन जिनमस्नपयद्
 घुसृणाम्बुभिः कृतिपतिः स तथा ।
 कपिशो यथायमपि रैवतकः
 किल देवताद्रिसदृशो ददृशे ॥ ३७ ॥
 स्वहृदः प्रमोदविशदस्य रसा-
 त्परमाणुभिः पुर इव प्रसृतैः ।
 सचिवेन सारधनसाररसै-
 र्नवमङ्गमण्डनमकारि विभोः ॥ ३८ ॥

कुसुमायुधस्य कुसुमानि मना-

गपि संमुखानि नदि यत्र ययुः ।

इह तानि तीर्थकृतिं सङ्घटयन्

स बभौ कृती मदनतोऽप्यधिरुः ॥ ३९ ॥

यमुनौघसङ्गमधिया सचिव-

प्रथितेऽय धूपमयधूमभरे ।

प्रपदेन तरङ्गणमकारि नयः-

सरिदम्युनि द्युमुनिभिः सवनम् ॥ ४० ॥

अथ तामसं कवलितं चलिता-

ञ्जनकैतवेन भृशमुदिरता ।

नवदीपिकापरिकरेण चिरं

निरराज यज्जिनमयं सचिवः ॥ ४१ ॥

स्फुटमष्टकर्ममधनोऽयमिति

प्रथयन्निहाष्टदिवसानि महम् ।

स्वयमष्टमूर्तिमुकुटेन्दुसमं

सचिवोऽष्टसु न्यथित दिक्षु यशः ॥ ४२ ॥

सचिवस्य दास इव शब्दजितो

जलवाह एष गिरिमूर्ध्नि बहन् ।

न ववर्ष सङ्गजनतार्त्तिभयात्

शुटितान्यपूरि सलिलानि पुनः ॥ ४३ ॥

देयाः स्वामिन्पुनर्मे सुकृतपुरपुरोद्गौकनानीति जल्प-

आनन्दस्पन्दसारैरिव घटितमना नेमिनाथं प्रणम्य ।

नामं नामं निकामं विधिवदविधुरं मन्त्रिमान्योऽयमम्बा-

शाम्बप्रद्युम्नमुख्यानपि पुलकिवपुः पर्वतादुत्तार ॥४४॥

किञ्च—

स्वस्ति श्रीदेवलोकादभरपरिवृढः क्ष्मातले श्रीविशालं

मन्त्रीशं वस्तुपालं कुशलयति यथा जीव ! कल्पान्तकोटीः ।

लीनास्त्वत्कीर्तिगाने यदसुरविसरा न स्मरन्त्येव वैरं

स्वैरं वामी स्मरन्तु त्वदारिभिरभवन्दुर्जया मे ध्वजिन्यः ॥१॥

चञ्चत्काञ्चनकूटकोटिघटितक्रीडाचलैर्याचक-

स्तोमैः प्रस्तुतवस्तुपालसचिवप्राप्तार्थसार्थस्मितैः ।

अस्त्येषां किमु नाम धामनि कियद्दास्यन्त्यमी याचिता

मत्तैवं न ययाचिरे वत परे कल्पद्रुकल्पा जनाः ॥२॥

उच्चरणचारचारुस्तव खड्गः किमपि सुरभसारम्भः ।

श्रीवस्तुपाल ! जगति व्यजयत संग्रामसिंहममुम् ॥३॥

लावण्यसिंहतनयाननसोमरश्मि-

स्तोमं खलास्यकमलालिकलापहारी ।

श्रीवस्तुपालसचिवाधिपकीर्तिदुग्ध-

सिन्धुं तरङ्गयति नित्यमयं भवन्धः ॥ ४ ॥

प्रतिसर्गं भवन्धेऽस्मिन्नरिसिंहविनिर्मिते ।

इमान्यकृत चत्वारि काव्यान्यमरपण्डितः ॥ ५ ॥

॥ इति सुकृतसंकीर्तननाम्नि महाकाव्ये श्रीनेमि-

दर्शनो नामाष्टमः सर्गः ॥ ८ ॥

॥ अथ नवमः सर्गः ॥

अथ गिरीशतटीषु मनीषिणां
 परिवृद्धः परिपूर्णमनोरथः ।
 पदपि तत्र ददर्ग ऋतून् कला-
 शुचिरयं चिरयन्त्रितविभ्रमान् ॥ १ ॥
 प्रकटितायसकर्त्तरिका मर्धा
 मधुसखस्य भटा इव किंशुकाः ।
 भ्रमरसङ्गसितेतरविस्फुर-
 त्सुमनसो मनसो ददते मुदम् ॥ २ ॥
 इदमभूदलयन्नलिनीः प्रियाः
 मम महःपरिखण्डनहेतवे ।
 इति हिमस्य भिदामहिमद्युतिः
 स्म तनुते तनुतेजितविष्टपः ॥ ३ ॥
 स्मरशिखी तनुमानिव चम्पकः
 कुसुमितो मधुपावलिधूमितः ।
 दहति काननसीमनि काञ्चन-
 ञ्छविरहो विरहोपितयोपितः ॥ ४ ॥
 स्मितसरोजमुखीमुखवासना-
 सुरभिमद्यविशेषितसौरभम् ।
 परिहृतापरवल्लिमधुव्रती-
 धवकुलं वकुलं प्रति धावति ॥ ५ ॥

सुमनसां त्वमसि स्थितिभूस्त्वया
 जयति विश्वमसौ कुसुमायुधः ।
 मधुमितीह रसालरसालसा
 पिकवयः कवयः कवयन्त्यमी ॥ ६ ॥
 सारनृपस्य चरत्वमुपागता
 द्विजचयाः मधुरध्वनिशालिनः ।
 मधुलिहः सुमनस्सु ददुः पदं
 तिलकजालकजातविभूतयः ॥ ७ ॥
 दधुरनङ्गनिपङ्गतुलामधो-
 मुखशिलीमुखराजिविराजिताः ।
 स्फुटविक्राशमुखाः कमलाकराः
 न पथि कं पथिक प्रति प्रीतये ॥ ८ ॥
 स्तुतगुणं कुतुकेन मधुव्रतै-
 रिव स्वाकुलितैः सुमनोमयम् ।
 मधुसखाय मधोर्विनियोगतः
 शरचयं रचयन्तितमां लताः ॥ ९ ॥
 व्यथयति प्रथितारुणतेजसो
 दहनमन्नमयादिव शस्त्रतः ।
 मधुसखोऽयमशोकलतालस-
 त्कुसुमतोऽसुमतो विरहातुरान् ॥ १० ॥
 मलयजद्रुमसङ्घिभुजङ्गम-
 स्फुरितफूत्कृतिसंभ्रमसंगृह्यतः ।

पथिकलोकदशां मलयानिलः

सुविषमो विषमोहमिव व्यधात् ॥ ११ ॥

कमलकोमलकोशकुचोन्नते-

रलिकलालिकलासितसंपदः ।

व्रततिका ततिकायवनश्रियोऽ-

धिकमशोकमशोभत पाणिवत् ॥ १२ ॥

कमलकान्तिहरीं कृशतां नयन्

सह हिमाद्रिहिमेन विभावरीम् ।

कमलबन्धुकृतोन्नमनो यभौ

क्षुब्धस्वप्नं विस्वप्नं दिक्ताश्रिषम् ॥ १३ ॥

दुतसमेतदिनाधिपतिप्रभा-

परिगलद्रतशेषतमीकणाः ।

अनिललोलशिरीपरजम्बुलाद्

द्विरदनीरदनीलरुचो वभुः ॥ १४ ॥

अहमिहारुणधाम्नि सितेतरो

वत विभाम्यथवात्र सितच्छवौ ।

भ्रमति भृङ्गयुवा नवपाटले

विचकिले च किलेति मुहुर्मुहुः ॥ १५ ॥

तरलतारलतामृदपङ्कज-

च्छदनचन्दनचन्द्रमरीचिभिः ।

तपनतापनताकृतिरप्यसौ

रतिवरोऽतिवरोरुषु जृम्भते ॥ १६ ॥

नभसि दर्पणतुल्यतडिल्लता

जलदपद्धतिरुद्धतडम्बरा ।

मदनसैन्यगजत्रजवद्धभौ

कृतरवा तरवारिसितेतरा ॥ १७ ॥

वियदमीमिलदर्कनिशाकर-

द्वयमये नयने भयतो भृशम् ।

यदतुलां तडितं घनमालिका-

धिकरवा करवालमिवाक्षिपत् ॥ १८ ॥

यदयमेतदवाप्य तपस्विनां

हृदि हतोऽपि जिजीव मनोभवः ।

अपि भुजङ्गभुजां शुशुभे सुधा- (?)

कवचनं वचनं शिखिनां ततः ॥ १९ ॥

मदभिवर्धितसिन्धुमहीरुह-

व्रजविशोपकमेतदिति कुधा ।

अधिकमर्कमहः सहसा घनैः

कवलितं वलितं तडितां मिपात् ॥ २० ॥

अपरता परतापककण्टिका-

हतककेतककेलिषु पट्पदी ।

अमलफोमलकोरकसौरभ-

स्थितिषु जातिषु जातरसाभवत् ॥ २१ ॥

अलकलोलमधुप्रतमञ्जुलाऽ-

म्बुजमुखी जघनोज्ज्वलसैकता ।

शरदि हंसस्वेण समाश्रिता

धृतरसा तरसा तटिनीवधूः ॥ २२ ॥

क्वचन भर्तारि याति तपाल्यये

घनघटाश्रुजलानि मुमोच न ।

विरहवदधती तपनं व्यधा-

प्रदममन्दममङ्गलशङ्कया ॥ २३ ॥ युग्मम् ॥

पदमधत्त गतस्य पयोमुचः

सुहृदश्चून्यमसौ शिखिनां गणः ।

गलितपत्रमयातपवारणै-

रविभवं विभवं महसां क्षिपन् ॥ २४ ॥

समुदिते मुदितेऽम्बुरुहि म्रिये

कुवलये वलये सरितां तथा ।

अमृत संभृतसंपदमर्यमा-

च्छविमलं विमलं च विधुर्महः ॥ २५ ॥

खररुचेर्विजयाय निजद्विपः

सहसि साहसिकीव विभावरी ।

प्रतिदिनं परितः परिवर्धितो-

त्तमाहिमा महिमानमुपाययौ ॥ २६ ॥

तुहिनमन्दतरां मलिनेऽब्जिनी-

मलिनि मुञ्चति रागपरामपि ।

करणिकाभिरहो ! शतपत्रिकाः
 सह सितं हसितं परितन्वते ॥ २७ ॥
 पदमकारि मुखे सुदृशां सदा
 विमलकान्तिनि कुङ्कुममण्डिते ।
 हिमरुचः कमलस्य च संपदा
 हिमनिकामनिकारविनुन्नया ॥ २८ ॥
 तुहिनवाहिनवाद्भुतवातभी-
 रुचितकुञ्चितकुङ्कुमकैतवात् । .
 वरतनूरतनूप्यणि भास्वरा-
 तपततिः पतति स्वनमण्डले ॥ २९ ॥
 हृदिभरस्य तयःप्रथितोन्नते-
 र्वनमहीरुह एव भुजो भृशम् ।
 निजरिपोरपि निर्गमनोद्यमं
 दिनकरो न करोति कथञ्चन ॥ ३० ॥
 पुलककम्पितसूक्तृतिभिः परि-
 ध्वजनकर्म दिशन् हरिणीदृशाम् ।
 हिममयः पवनो ननु कामिना-
 मभितकामितकारणतां ययौ ॥ ३१ ॥
 पथिककाननलग्नमनोभव-
 ज्वलनसंभवधूमभरोपमम् ।
 नवलवङ्गरजः पवनाहतं

जगति रङ्गति रङ्गितपदपदम् ॥ ३२ ॥
 दिनमयं नमयन् सहसा कृत-
 स्मरजनी रजनीः परिवर्धयन् ।
 विराहितारहितासु सुखोर्मिका-
 रसमयः समयः शिशिरो भृशम् ॥ ३३ ॥
 सततकुसुमितानृतूनशेषा-
 निति समकालमिहावलोक्य मन्त्री ।
 अधुनुत विदितमभ्रमभावा-
 तिशयविचारचमत्कृतः किरीटम् ॥ ३४ ॥
 शैलेऽस्मिन्पुरहृतपौरमिधुनैर्मन्त्रीशनिर्मापित-
 श्रीमन्नेमिजिनेश्वरोत्सवभवत्कौतूहलाकारितैः ।
 रन्तुं नित्यपदार्तुभूतिविभवद्वलीभवलीलया
 सानन्दैरतिमन्दनन्दनवनीमुक्तस्पृहैः सस्पृहे ॥ ३५ ॥
 कुसुमावचायमनसां श्रवणे
 सुरयोपितामथ सरोजजुषि ।
 कुसुमादुपेत्य निभृतध्वनयो
 दधतीव भेदमलिनो मलिनाः ॥ ३६ ॥
 वयमेव सस्रपदवीं गमिता
 मदनेन संप्रति किमेभिरिति ।
 अवचिन्वते स्म कुसुमानि तदा
 रमणैः समं सुरकुरङ्गदशः ॥ ३७ ॥
 नववृक्षमूर्ध्नि यदकारि तप-

स्तपनातपेन घृतरागभरैः ।

तरुणीकरग्रहणपुष्पफलं

नवपल्लवैरिदमलाभि ततः ॥ ३८ ॥

नवपल्लवा निजविभूतिहृतो

वनवर्तिनः स्फुटप्रशोकजुषः ।

परिकम्पिनो हठवशादरुणै-

स्तरुणीरुरैर्भिदिरे रभसात् ॥ ३९ ॥

कुसुमार्पणेषु रमणः सुदृशा

प्रथितेऽन्यनाम्नि लघुतां गमितः ।

हृदयात्तदा त्वतरलेन सह

श्वसितेन तूलवदकर्षिं बहिः ॥ ४० ॥

ददता प्रसूनमपराभिधया

दयितेन वज्रनिभयाभिहिते ।

हृदि मानिनी ननु विधाय दृशं

सजलामवागतनुत श्वसितम् ॥ ४१ ॥

उदितं प्रियेण निभृतं चतुरा

परगोत्रमश्रुतरती च रहः ।

तदुरस्थपुष्परजसि श्वसितं

व्यापिताद्यमधु च तदुह्वयने ॥ ४२ ॥

सजता स्रजं गिरसि पद्मदृशो

मृदुनुम्यता मियतमेन पराम् ।

अपि श्लेष्पुषीश्लयतया न रसा-

दृष्टो परा न तथापि रूपा ॥ ४३ ॥

सकलस्वकीयकुसुमस्वहृति-

प्रतिपन्न्यनीः प्रति भृशं सुदृशः ।

अमुचन् शीलिमुखशैतानि लताः

समभूषयन्नदह तान्यपि ताः ॥ ४४ ॥

अय काननान्तरविहारभव-

न्नवस्वेदभेदरभसेन ययुः ।

दयितैः समं मृगदृशोऽम्बुनिधि-

प्रतिहस्तकं सवनहेतु सरः ॥ ४५ ॥

वरुणीसमागमवगेन जवा-

त्किल पल्लवोज्जनि मुदा द्विगुणः ।

विलसत्तरङ्गकरकोटिरयं

तिरयन्निजाः कमलनीदयिताः ॥ ४६ ॥

अतिदूरतः सरभसं रसभाक्

समुपेत्य लोलविषयव्यसनः ।

कुचयोर्विलुप्त्य मुदृशां विलयं

प्रययां तरङ्गनिकरः सपदि ॥ ४७ ॥

दयितेषु तोयजवनेषु गते

रभसेन यत्र कलहंसकुले ।

सरसी रराज मुदृशां वदनैः

कुचमण्डलैरापि च फेनभरैः ॥ ४८ ॥

हरिणीदृशां कलितरागभरं

कुचसङ्गमेन परिदृद्धरसम् ।

मुहदम्बुजन्मरूपदेन सरः

परिमीलयत्यतिसुखीव दृष्टः ॥ ४९ ॥

अवलोक्य कोऽपि रभसेन जनं

विपरीतलोचनमुदाररसः ।

हरिणीदृशा धृतिसरोजकृता-

ननचुम्बनव्यतिकरो हसितः ॥ ५० ॥

अभिसेचनेन नयनप्रसृति-

प्रसरत्कटाक्षरसतोऽनुपति ।

अपरा सखीं प्रति करप्रसृति-

च्युतनीरशून्यजलकेलिरभूत् ॥ ५१ ॥

द्रुतमुद्धृतेऽम्बुजमिति प्रफटे

मुदितस्य वारिणि करे कमितुः ।

विदितस्य धीक्ष्व मुग्धमस्य नवा

रमणी न किं किमकृत प्रपया ॥ ५२ ॥

ईदृगेलिरसप्रसन्नमनसः स्वर्गोक्तो भास्करे

यानेऽप्यम्बुनिधिं सरःकुमुदिनीधोधमबुद्धतपाः ।

धीमन्त्रीभारवस्तुपालयन्तता शुभ्रे सदैवाम्बर-

घोटे वैभरपिष्टरिष्टनमःस्तोमेन जग्मुर्दिवम् ॥ ५३ ॥

विश्व —

आग्ने यावदखर्वपर्वनपटा गुर्वीयमुर्वी मृतं

गावन्नन्दतु यस्तुपाय ! जगतीपुण्यैरगर्भैर्भवान् ।

येनैतां भुजगाधिपस्तव भुजे विन्यस्य नागाङ्गना-
 गोष्ठीगीतभवद्यशःश्रुतिरसैराचान्तचित्तोऽभवत् ॥१॥
 आजन्मापि कृशाकृतिं द्विजपतिं स्वे मूर्धनि स्वर्धुनी-
 धौते धारयते जगत्पतिरसावय्यो गुणग्राहिणाम् ।
 सद्यः सङ्गतमप्यमुं वसुभरैः पुष्पाति पूषा शिरो-
 भूषा दानवतामुभावपि शुभावेतौ वसन्ते गुणौ ॥२॥
 श्रीवस्तुपाल ! रणभाजि भवत्कृपाणे
 धाराधरेऽपि परवारणविभ्रमेऽस्मिन् ।
 उत्पत्य कोपतरलं सहसा जगाम
 संग्रामसिंह इति स स्वयमेव भङ्गम् ॥ ३ ॥
 वस्तुपालसुकृतमृतप्रपा
 काव्यमूर्तिररिसिंहसूत्रिता ।
 कण्ठद्वरसपायिनः शिरः
 कम्पयन्ति किल यत्र कोविदाः ॥ ४ ॥
 प्रतिसर्गं प्रबन्धेऽस्मिन्नरिसिंहविनिर्मिते ।
 इमान्यकृत चत्वारि काव्यान्यमरपण्डितः ॥ ५ ॥
 ॥ इति सुकृतसंकीर्तननाम्नि महाकाव्ये षड्कृत-
 वर्णनो नाम नवमः सर्गः ॥ ९ ॥

॥ अथ दशमः सर्गः ॥

तदनु वदनकान्तिन्यत्कृतेन्दुः कृतीन्दुः

समुदितमदपात्रं पूर्णयात्राभिलापः ।

इह विहितनिवासः काशसंकाशकीर्तिः

ऋशितविततकर्मा निर्ममे सङ्गभोज्यम् ॥ १ ॥

मलयजमयमम्भः पादयोरुचमाङ्गे

घनमथ घनसारं चीवरं चारु चाङ्गे ।

यश इव निजमीदृग्द्रूपमारोप्य तेन

स्मयरसमुपनीताः साधवोऽप्राधवोधाः ॥ २ ॥

सन्नं यन्न तदापि रत्नकनकस्तोमैरतुच्छाशये

तस्मिन् यच्छति वाञ्छिताधिकतरं दीनेषु दूरादपि ।

मन्येऽपूरि ततो गभीरिमजितो रत्नानि रत्नाकर-

स्तस्य स्वैर्यनिराकृतश्च करदो हेमानि हेमाचलः ॥ ३ ॥

किं सूते कर एव हेमनिकरं श्रीनेमिभक्तिक्रिया-

तुष्टै रैवतकाधिदैवतकुलैः किं वा निधिः पूर्यते ।

इत्थं याचकसञ्चयस्य किमपि स्वस्यापि वाञ्छाधिकं

तस्मिन् यच्छति स्वेचरेष्वपि चमत्कारश्चकार स्थितिम् ॥

तदानीं दीनौघे महुरपि गृहीत्वा बहुतरं

स्वयं निर्विण्णेऽस्मिन् दददयमनिर्विण्णहृदयः ।

अहो किञ्चित्कोऽपि कचिदपि न याचेत वचनं

चिरादुच्चार्येदं धवलकपुरे गन्तुमुदितः ॥ ५ ॥

दुष्कर्माद्रिपविः पवित्रमहिमा नास्यां कदाचिन्महा-

मोहध्वान्तरविः प्रविक्ष्यति भृशं सङ्घो महोत्साहवान् ।

इत्थं पापलिपिं विलुप्य करणे भालोपमे वामन-

स्थल्याः पुण्यदिनं चकार सुकृती कुर्वन् प्रवेशोत्सवम् ॥

कर्पूरागुरुधूपधूमपटलैरुत्सिष्यमाणैः प्रति-

ग्रामं तीर्थकृतामनेन कृतिना ये जज्ञिरे वारिदाः ।

तैरेव झुटिते जले पथि तथा प्रेम्णैव वृष्टं यथा

संपूर्णानि सरोवराणि न पुनः सिक्तोऽपि मार्गोऽनसाम् ॥

स्वस्थानप्रसृतस्ववल्लभजनप्राग्भारसद्यःपरी-

रम्भारम्भपुरःप्रसृत्वरमनोवेगावकृष्टैरिव ।

साकं सङ्घजनैः समुज्झिततमोभारैस्तदौत्सुक्यतो

गच्छद्भिर्धवलककाभिधपुरोपान्तं प्रपेदे कृती ॥ ८ ॥

स्मेरत्कास्मीरनीरच्छुरितपथतया रागमासाद्य सद्यो

लीलालोलत्पताकाञ्चलतरलचमत्कारिचञ्चत्कटाक्षा ।

जातक्षोभा पुरीयं सविडुलपुलकाकीर्णदूर्वाङ्कुराग्रैः

प्राप्ते श्रीवस्तुपाले मतिसचिवशचीवल्लभे वल्लभेऽस्मिन् ॥ .

इयं सर्वाङ्गीणप्रगुणितविभूषा किल तदा

तदाश्लेषं यावत्क्षणमिव पुरी भासुररसा ।

अभूदन्तःशून्या हृदय इव याते पुरजनैः

समं श्रीमञ्चीशं प्रति सरभसं वीरधवले ॥ १० ॥

श्रीवीरधवलतेजःपालाभिधसचिवमध्यगः सचिवः ।

त्रिपुरुषरीतिस्थापितहर इव हरति स्म तत्र मनः ॥ ११ ॥

भास्वान्निस्वानभेरीमुरजभरजनिध्वानसंतापभीति-

भ्रष्टाहङ्कारदेवीकृतरभसपरीरम्भसंरम्भहृष्टैः ।

शक्रार्द्यैर्देवचक्रैरपि सचिवपातिस्तूयमानस्तदानीं

त्रस्तासौ परिहृत्य नित्यसुखिता विश्राम्यति श्रीरिह ॥ २३ ॥

बुद्धिर्लतेव तव विस्फुरिता समस्त-

शास्त्रामृतैरिह भृते हृदयालवाले ।

श्रीवस्तुपाल ! भुवि यत्प्रभवा प्रसून-

मालेव मौलिषु न कैरघटि त्वदाज्ञा ॥ २४ ॥

श्रीसोमान्वयकुट्टिमोद्धततुलापट्टः पतद्भुर्वलः

श्रेयोयाष्टिरनिष्टविष्टपविपत्सन्दोहलोहार्गला ।

श्रीविश्रामतरुः पराक्रमकरिस्तम्भो रिपुक्षोणिमृ-

दम्भोलिस्तव भाति गुर्जरधरोद्धारैकधुर्यो भुजः ॥ २५ ॥

असौ भृशं सन्ततसंचरिष्णु-

लक्ष्मीपदालक्तकरक्तकान्तिः ।

भवत्कराम्भोरुहवद्विभाति

कृष्णारिनारीचिहुरालिपालिः ॥ २६ ॥

असन्नं सन्नद्धे यदिह विहरन्मार्गणगण-

स्ययस्यरे मेरोः कटकमदितः कल्पविटपी ।

इति व्यक्तं युक्तः सचिव ! कुलकोटीर ! करज-

व्रजव्याजेनायं मणिमुकुटवन्धस्तव करे ॥ २७ ॥

किल जगति भवद्वर्तिं विलोक्य

स्वगतियशःक्षितिभीरवः सुरेभाः ।

सचिव ! तव भुजेऽपि भूमिभारं

दधति पदात्पदमप्यमी न चेलुः ॥ २८ ॥

ग्रमकमलयुगेऽस्मिन् सेवका देव ! कामं

तव सचिव ! नमन्तः प्रीतिमन्तः समन्तात् ।
 नखरुचिजलवीचीधौतभालस्थदौस्थ्या-
 क्षरततय इवामी भूतिभारं भजन्ते ॥ २९ ॥
 इति वर्ण्यमानगुणगौरवो रवो-
 दुरवन्दिदृन्दवरभारतीभरः ।
 जिनदेवतालयपुरस्सरः शनैः
 प्रविवेश पत्तनमसौ महामतिः ॥ ३० ॥
 अथ तं विलोकयितुमाकुलं कुलं
 सुदृगां गवाक्षपदवीषु कौतुकात् ।
 अचलत्तदार्द्धकृतमुक्ततत्क्षण-
 क्रियमाणकर्मतति दर्शितादरम् ॥ ३१ ॥
 विरचय्य कापि मणिकुण्डलं श्रुतौ
 द्रुतमेकमेव चलिता कुतूहलात् ।
 जगदुत्तमाननकुणेशयस्मय-
 स्वयमागतशुभमणिमण्डला वभौ ॥ ३२ ॥
 औत्सुक्यभावकृतभूषणवैपरीत्या
 कर्णावलम्बितमणिश्रितकङ्कणाभ्याम् ।
 काचिच्चकार जितकुञ्जरकुम्भशोभे
 पीनोन्नतस्तनतटे मुकुटावबन्धम् ॥ ३३ ॥
 औत्सुक्यतः काचन चित्रकार्यं
 करे गृहीतां मृगनाभिमेव ।
 स्निग्धाञ्जनभ्रान्तिवशात्किरन्ती

नेत्रद्वये तत्र दधौ मृगत्वम् ॥ ३४ ॥
 वैकृष्णमाल्यमिलितः शुशुभे परस्याः
 पक्षान्तरप्रसृमरः कपरीकलापः ।
 सर्वापसं कुसुमकार्मुकसन्निधाने
 पृथ्वीवरानिव निहन्तुमधादनङ्गः ॥ ३५ ॥
 तादृक्कमेकं कर एव काचि-
 त्तदा वहन्ती चपलं चचाल ।
 त्रैलोक्यजैत्रस्मरचक्रवर्ति-
 पताकिनीवाग्रविलासिचक्रा ॥ ३६ ॥
 अथात्पदे सपदि काचन काञ्चनस्य
 हिङ्गोरमङ्कुरितकौतुरुमेकमेव ।
 स्त्रीषु स्वकीयविजयध्वजिनीषु विभे
 दत्तं तु वीरकटकं मकरध्वजेन ॥ ३७ ॥
 कृत्वैकमेव निजमञ्जनमञ्जु नेत्र-
 माविभ्रती परमनञ्जनमेव काचित् ।
 आभूषितं तु सहजं तु विशेषहृद्यं
 जालागता किल विचारयतीव लोकैः ॥ ३८ ॥
 काचित्तदा मधिवरं निरीक्ष्य
 कश्चिदिभावं हृदये वहन्ती ।
 दृष्टाधरा पाणिपुटस्तरःस्थं
 पिण्डीकृतं पीडयति स्म हारम् ॥ ३९ ॥
 काचिदुजाभ्यां बहिरङ्गभावा-

च्छून्यं यदालिङ्गनमावतान ।

अन्तर्गते मन्त्रिवरेऽन्तरङ्ग-

भावादशून्यं हृदये तदासीत् ॥ ४० ॥

इत्थं गौरवगौरयौररमणीरङ्गत्कटाक्षच्छटा-

गुच्छच्छायमयूरपिच्छघटितच्छत्रच्छविच्छादितः ।

मन्दं मन्दममन्दमन्दिवचनैरानन्दमानो ययौ

धन्यः सौधमसौ धरातलमुधाधाराधरो धीरधोः ॥ ४१ ॥

मूर्त्तिस्तीर्थपतेरथालयपदेऽध्यारोप्य लोकं पुनः

सन्मानोचितचातुरीपरिचितः सर्वं विसर्ज्य क्षणात् ।

साक्षादक्षतपात्रपूरितकरमेयः प्रसिद्धाङ्गना-

रङ्गन्मङ्गलवर्धितः स गमयामास स्मितो यासरम् ॥ ४२ ॥

किञ्च—

तात ! ख्यातगिरः सुता मम हता ही कालिदासादयो

नन्वेकस्तु चिरायुरस्तु जगति श्रीवस्तुपालोऽधुना ।

मार्कण्डः स्फुटमाशिषा शमवतामल्पायुरप्येष य-

त्कल्पायुर्जयतीति वाग्निगदने धातास्तु जातादरः ॥ १ ॥

श्रीवस्तुपाल ! भवदीययशोऽङ्गजस्य

शश्वन्नभोऽङ्गणविहारमनोहरस्य ।

सारङ्गसङ्गतकरस्तरवारिधारि-

रक्षाभटश्रियमुरीकुरुते सितांशुः ॥ २ ॥

सिन्धुराजविजयोज्ज्वलं यशो

वस्तुपाल ! तव चन्द्रवदिवि ।

यत्र दुःखपटलीमलीमसं

सिन्धुराजमुखमेव लाञ्छनम् ॥ ३ ॥

यत्कवेर्लवणसिंहजन्मनः

काव्यमेतदमृतोददीर्घिका ।

वस्तुपालनवकीर्तिकन्यया

धन्यया किमपि यत्र खेलितम् ॥ ४ ॥

प्रतिसर्गं प्रवन्द्येऽस्मिन्नरिसिंहविनिर्मिते ।

इमान्यकृत चत्वारि काव्यान्यमरपण्डितः ॥ ५ ॥

॥ इति सुकृतसंकीर्तननाम्नि महाकाव्ये पुरप्रवेशो

नाम दशमः सर्गः ॥ १० ॥

॥ अथैकादशः सर्गः ॥

आसाद्य वीरधवलाधिपतिप्रदत्त-

श्रीस्तम्भतीर्थनगरप्रभुतामथासौ ।

कीर्तीः क्षितौ तनुमतीरिव कीर्तनानि

कर्तुं समारभत मन्त्रिशिरोज्वतंसः ॥ १ ॥

पञ्चासराढमणहिलपुरीपुरन्ध्री-

सीमन्तरत्नमिव पार्श्वजिनेशवेश्म ।

उद्धृत्य येन यशसा जनितो जरत्या

हस्तावलम्बनविधिर्वनराजकीर्तेः ॥ २ ॥

श्रीस्तम्भतीर्थनगरे रचयाश्चकार

भीमेशवेश्मनि च काञ्चनकेतुकुम्भौ ।
 मूर्त्तैव कीर्तिरनिशं वरवैजयन्ती
 नर्नर्ति यत्र दिवि देवनदीं जयन्ती ॥ ३ ॥
 उत्तानपट्टमज(त)निष्ट पुरश्च भट्टा-
 दित्यस्य मूर्धनि च काञ्चनशेखरं सः ।
 तत्रैव दूरतरतापयशःप्रताप-
 कारस्करद्वितयसंभवबीजभूते ॥ ४ ॥
 भट्टार्कपूजनवने बहकाभिधाने
 कूपं व्यधापयदसौ क्षितिनाभिरूपम् ।
 दुर्वाङ्कुरप्रकरकर्चुरिताङ्गकुल्या-
 मार्गापदेशमिलिताऽसितरोमराजिः ॥ ५ ॥
 अग्रेऽपि तत्र वकुलाभिधचण्डभानो-
 रुच्चैः सुधामधुरमण्डपकैतवेन ।
 स्पष्टीकृतोज्यममुना प्रभवत्प्रभावो
 भूमौ चमत्कृतिकृते स्वयशःशशाङ्कः ॥ ६ ॥
 श्रीमानखण्डपदमण्डपमत्र मन्त्री
 श्रीवैद्यनाथशिवसद्य यदेष चक्रे ।
 रोगव्ययाय कृतिनां दधदोषघीशं
 तत्रावतारमकृत स्वयमेव देवः ॥ ७ ॥
 उच्चैःपदं निजयशोभरसोदरस्य
 तक्रस्य तेन विदधे यदशौचभीत्या ।
 तत्र स्थितं तदनुबासरमात्मभांसा

विक्रेयवस्तुषु हसत्युपरिप्रतिष्ठम् ॥ ८ ॥

अत्रैव साधुकृतयेऽद्भुतपुण्यलक्ष्मी-

नेत्रोपमं वसतियुग्ममसौ चकार ।

यत्र प्रतिक्षणमहोत्सवहेतुभूता

भ्रूविभ्रमं वहति बन्दनमालिकैव ॥ ९ ॥

आरोह्यैभवभृतं तरुणीमिवासौ

कुम्भस्तनीमुभयपक्षगवाक्षनेत्राम् ।

तेने प्रणामपि रसप्रसरप्रशस्यां

वीक्ष्यैव यामयति मङ्गु न निर्दृतिं कः ॥ १० ॥

तेन व्यधाधि धवलककपत्तनश्री-

लीलाकुशेशयमिवादिजिनेन्दुचैत्यम् ।

श्रुत्वापि वल्लभजनाननपङ्कजानि

यत्पीयते जनविलोचनचञ्चरीकैः ॥ ११ ॥

अत्रापि तेन वसतिद्वितयं मुनीनां

हेतोरकारि सुकृतामृतपानपात्रम् ।

यस्माद् द्विधा प्रसृमरः शुचिकीर्तिपूरो

विश्वश्रियः श्रयति विस्तृतहारशोभाम् ॥ १२ ॥

या कीर्तिरस्य समभूदिह राणकाख्य-

भट्टारकालयसमुद्धरणेन विश्वे ।

तस्या भुजङ्गमजगद्गनाय मार्गं

वापीमिपादयमिहैव कृती चित्तेने ॥ १३ ॥

सा कापि कोमलयशोऽङ्गजवर्धनाय

धात्रीव तेन रचितेयमिह प्रपापि ।

या पूरयेत तृपितेषु तदात्वजात-

मन्येषु केषु न पयः कलशस्तनोत्थम् ॥ १४ ॥

शत्रुञ्जयाद्रिमुकुटस्य पुरो जिनस्य

तेनेन्द्रमण्डपमिदं तदकारि किञ्चित् ।

अप्येकवारमाधिगम्य जना यदन्त-

र्जन्मान्तरेऽपि न भजन्ति कदापि तापम् ॥ १५ ॥

अत्र व्यधापयदयं नवमुज्जयन्त-

श्रीस्तम्भनाधिपजिनाधिपचैत्ययुग्मम् ।

तत्फेतुकैतवकरद्वितयेन कीर्त्तिं

रम्येन्द्रमण्डपशिरोभुवि नृत्यतीव ॥ १६ ॥

लक्ष्मीर्मयाज्वलगिता जगदेकभर्तु-

र्भक्त्या ततो बलगयेयमिमां च देवीम् ।

बाग्मूर्तिमत्र रचयन्निति स स्वमेरु-

माकल्पमीशमपि बाग्मिनमप्यशंसत् ॥ १७ ॥

मूर्तीर्विधाप्य निजपूर्वजपूरुषाणां

तेनात्र नित्यरुचिपद्मनिभैस्तदास्यैः ।

या प्रीणिता रजनिमीलनशीलपद्म-

दुःस्था किमेनमपि मुञ्चति सापि लक्ष्मीः ॥ १८ ॥

मूर्तित्रयं हरिकरिस्थमपूरि तेजः-

पालस्य वीरधवलस्य तथात्मनोऽर्सा ।

सन्नदमुदुरकलिप्रलयाय मूर्त-

मध्यं युगत्रयमिवात्र पवित्रदेशे ॥ १९ ॥
 चत्वार्ययं चतुर्थीरबलोरुनाम्ना-
 मधुम्नशाम्नागिस्वराण्यवतार्य तत्र ।
 तज्जन्मकीर्तिनिबद्धस्य चतुर्मुखत्वा-
 द्धातुः श्रियं निदयतोऽपि यभूय धाता ॥ २० ॥
 आलोचय वीक्षितपुरातनभूषभक्त्या
 चैत्याधिया जिनपतेस्तमतीवभक्तम् ।
 आनन्दमत्कृतनया शिरसीर वन्द्यतां
 पाणी नदीयकृतनौरणरुतवेन ॥ २१ ॥
 भीमव्रतं भृगुपुत्रदयमग्न मघ्नी

द्वेधाः स्थितिं तदहमत्र मुहुर्निरीक्ष्य ।
 अभ्रंलिहाद्रिपतिमूर्धनि कीर्तनौघ-
 मेतेन कारितमसङ्ख्यमवर्णयिष्यम् ॥ २५ ॥
 भीषादलितपुरसीम्नि सरः स चक्रे
 यस्यातिरेकमधुरे लुठतीव तीरे ।
 नित्यं नितान्तमधुरीभवितुं सुधाभू-
 ग्भोग्यः सुधारुचिरपि प्रतिमामिषेण ॥ २६ ॥
 एष स्फुरद्गुणमृनिमसरामिहैव
 स्वर्दण्डदर्शनपूतं वसतिं बितेने ।
 यस्यां यशःसितरुचिर्विशदः स कोऽपि
 जज्ञेऽस्य यत्र विधुरेव बभूव चिरम् ॥ २७ ॥
 तत्र प्रपेयमपि तेन नवा बितेने
 यां प्राप्य शीतमधुरोज्ज्वलहारिवारिम् ।
 पीयूषकुण्डहिमेषामजमेव गर्व-
 सर्वस्वमन्यजगतोर्जगती बभञ्ज ॥ २८ ॥
 माधुर्यधुर्यमतुलामृतकुण्डवृन्द-
 स्पन्दानुविद्धमिव यत्र जलं रराज ।
 ग्रामेऽर्कपालितकनामनि तेन तेने
 पातालमूलगतखातगुरुस्तदागः ॥ २९ ॥
 भीस्तम्भनाख्यपुरतीर्थपतिं विधाप्य
 शत्रुञ्जयाचरुजिनं च स व्रजयन्ते ।

द्रेपोत्पितैर्दिवि यज्ञोभिरदादपूर्वं

द्वैराज्यदुःखममृतांशुनभःधवन्त्योः ॥ ३० ॥

स स्तम्भनाभिघपुरेऽश्रुतमुद्धार

थीपार्थवेद्यम किमपि स्मितवैभवं तत् ।

यथागतौ नवकृतप्रतिमाछलेन

कौतूहलाद्विमलरैवतयाद्रिदेवौ ॥ ३१ ॥

सेन प्रपादपमिहापटि पार्थपार्थ-

स्वित्त्वेव तादृशगुणमगुणं किलैतत् ।

छापामनोऽममृताभजलं पिभेद

तार्प षट्पिःस्पमयटिःस्पमपि मजायाः ॥ ३२ ॥

धीवैद्यनाथमदनात्तिल मालवेशो

दर्भावतीक्ष्णिवि नरार गुपणरुम्भान् ।

भीषेलिखेद्य सचिवस्तु स वस्तुपाल-

स्तस्मिन् दधौ दिनपनिमनिमत्तिपस्तान् ॥ ३३ ॥

पथेऽर्जुदास्यगिरिमूर्ति निनामगम्य-

र्भासादेयगुहनाय स मतिदेयम् ।

मरेरदीर्घनिनिम्बजनमञ्जुगामि-

न्निर्मादितं भृङ्गमनुष्य घनःशशाङ्गे ॥ ३४ ॥

दत्तः च वल्लभमममनिर्दहनि

र्भावातुशायाविदेशार्थीर्जनानि ।

दाताहृदा दिवि विनिर्म्यविनोदविन्दन

दीर्घादना मरिचिदर पलाति दातुम् ॥ ३५ ॥

ईदृग्निकिरीटकीर्तनघटासङ्घट्टयमानैर्मुहुः

कीर्तीनां निवहैरहंमथमिकावष्टम्भसंरम्भिभिः ।

तन्मानाधिकवर्धनव्यसनिभिर्मन्ये विभिन्नं नभः

स्वर्दण्डच्छललक्ष्यमाणविशदमस्फोटरेखास्पदम् ॥

किञ्च—

विश्राम्यन्तु भुजङ्गराजरजनीजीवेशराजीविनी-

जीवातुस्तनयित्नवो ! नवनवमीत्या भवन्तश्चिरम् ।

वत्तम्भं भुजया यशोभिरमलं दीप्तं प्रतापैर्द्विष-

द्राण्यैः सिक्तमिदं तनोतु भुवनं श्रीवस्तुपालः सदा ॥१॥

विश्वं न स्यादनीदृग्निखिलमपि कदाप्येष लोकप्रवादः

कल्पे कल्पे ततस्त्वं मदयसि विदुषो लब्धपुण्यावतारः ।

कल्पद्रुः कामधेनुस्त्रिदशमणिरपि श्रीवसन्त ! श्रवन्ती-

भूयाम्भोधिं गतानामिति भवति भवदानवारां विवर्त्तः ॥

स्फूर्जत्फेनावलिवलयितोचालकलोलमाला-

लीलालोलज्जलधिवलयव्याजतो वस्तुपाल ! ।

क्रीडन्त्येता रणशुवि भवत्कीर्तयः स्तम्भतीर्थ-

प्रान्ते प्रीतिस्तवकितरसाः शङ्खदुष्कीर्त्तयश्च ॥ ३ ॥

विश्वेऽस्मिन्नरिसिंहकोविदकृतमौढप्रवन्धान्धुत-

श्रीमन्नीश्वरवस्तुपालयशसी पीयूषपूरोपमे ।

एते हर्षवशादशेषविबुधैरास्वादनीये मिथः-

संक्रान्त्या क्षणलब्धसिद्धिविभवे यावज्जगन्नन्दताम् ॥४॥

द्वेषोत्पितैर्दिवि यशोभिरदादपूर्वं

द्वैराज्यदुःखममृतांशुनभःधवन्त्योः ॥ ३० ॥

स स्तम्भनाभिघपुरेऽद्भुतमुद्धार

भीपार्श्वेऽस्म किमपि स्मितवैभवं तत् ।

यथागतौ नवकृतमतिमाउलेन

फौतूहलाद्रिमलरैवतकाद्रिदेवौ ॥ ३१ ॥

तेन मपाद्वयमिहापटि पार्श्वपार्श्व-

स्थित्येव तादृशगुणप्रगुणं किलैतत् ।

प्रापामनोऽममृताभजलं विभेद

तापं षट्स्थिमयष्टिःस्थमपि मजायाः ॥ ३२ ॥

भीषैषनापसदनात्पिल मालवेजो

दर्मावतीश्रुति जहार गुणैर्गुम्भान् ।

भीषैलियेऽस्म सचिवस्तु स पस्तुपाल-

स्नास्तिन दधौ दिनयतिमतिमतिपस्तान् ॥ ३३ ॥

षष्टेऽर्चुदाग्न्यागिस्मृतिं निजाप्रजन्य-

भीषादेयगुह्याय स मतिदेयम् ।

गरेहर्दाभिनिमित्तजनमद्भुताभि-

गरेहर्दाभिं भुजस्तुभ्य यतःपराङ्मे ॥ ३४ ॥

ईदृग्मन्त्रिकिरीटकीर्तनघटासङ्ख्यमानैर्मुहुः

कीर्तीनां निर्वहैरहंप्रथमिकावष्टम्भसंरम्भभिः ।

तन्मानाधिकवर्धनव्यसनिभिर्मन्ये विभिन्नं नभः

स्वर्दण्डच्छललक्ष्यमाणविशदप्रस्फोटरेखास्पदम् ॥

किञ्च—

विश्राम्यन्तु भुजङ्गराजरजनीजीवेशराजीविनी-

जीवातुस्तनयित्तवो ! नवनवप्रीत्या भवन्तश्चिरम् ।

उत्तमं भुजया यशोभिरमलं दीपं प्रतापैर्द्विप-

द्वाप्यैः सिक्तमिदं तनोतु भुवनं श्रीवस्तुपालः सदा ॥१॥

विश्वं न स्यादनीदृग्निखिलमपि कदाप्येव लोकप्रवादः

कल्पे कल्पे ततस्त्वं मदयसि विदुषो लब्धपुण्यावतारः ।

कल्पद्रुः कामधेनुस्त्रिदशमणिरपि श्रीवसन्त ! श्रवन्ती-

भूयाम्भोधिं गतानामिति भवति भवदानवारां विवर्चः ॥

स्फूर्जत्केनावलिबलयितोत्तालकल्लोलमाला-

लीलालोलज्जलधिबलयव्याजतो वस्तुपालः ।

क्रीडन्त्येता रणभुवि भवत्कीर्तयः स्तम्भतीर्थ-

प्रान्ते प्रीतिस्तवकितरसाः शङ्खदुष्कीर्तयश्च ॥ ३ ॥

विश्वेऽस्मिन्नरिसिंहकोविदकृतमौढप्रवन्मृदुत-

श्रीमश्रीश्वरवस्तुपालयशसी पीयूषपूरोपमे ।

एते हर्षवशादशेषविबुधैरास्वादनीये मियः-

संक्रान्त्या क्षणलब्धसिद्धिविभवे यावज्जगन्नन्दताम् ॥॥

प्रतिसर्गं प्रबन्धेऽस्मिन्नहरिसिंहविनिर्मिते ।

इमान्यकृत चत्वारि काव्यान्यमरपण्डितः ॥ ५ ॥

॥ इति सुकृतसंकीर्तननाम्नि महाकाव्ये सकलकीर्त
कीर्तनो नामैकादशः सर्गः ॥ ११ ॥

७४१६

॥ समाप्तमिदं सुकृतसंकीर्तनं नाम
महाकाव्यम् ॥